

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen tietotilinpäätös 2024

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
22.4.2025

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Vanda och Kervo välfärdsområde

Sisällysluettelo

Tiivistelmä johdolle.....	3
Tietotilin päätöksen tarkoitus.....	7
Tietosuojavastaavan raportti vuodelta 2024.....	9
Johdanto.....	9
Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen sekä asiakastietojen käytön ja luovutuksen valvonta	10
Tietosuojakoulutukset	14
Henkilötietojen tietoturvaloukkaukset.....	15
Tietosuojan vaikutusten arvioinnit	17
Tietosuojaselosteet	21
Rekisteröityjen toimenpidepyynnöt	22
Toimialojen raportit	24
Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimiala	24
Aikuissosiaalityö ja vammaispalvelujen toimiala.....	26
Vanhusten palvelujen toimiala	28
Terveystieteiden palvelujen toimiala	32
Keski-Uudenmaan pelastuslaitos	34

Tiivistelmä johdolle

Vuoden 2024 tietotilinpäätös on Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen **ensimmäinen tietotilinpäätös**. Tietotilinpäätös koostaa yhteen valittujen pääkohtien kautta tietosuojaan tilannekuvan aikavälillä 1.1.–31.12.2024 ja toimii tietosuojatyön kehittämisen välineenä. Vuoden 2024 tietotilinpäätöksen valittuja pääkohtia ovat hyvinvointialueen tietosuoja- ja tietoturvakoulutukset, tietosuojaan vaikutustenarvioinnit, tietosuojaselosteet sekä henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen ja valvonta. Näiden lisäksi tietosuojavastaava raportoi henkilötietojen tietoturvaloukkauksista.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on järjestetty vuonna 2024 henkilöstölle pakollisia ja täydentäviä **tietosuoja- ja tietoturvakoulutuksia**. Pakolliset tietosuoja- ja tietoturvakoulutukset suoritetaan vuosittain verkkokoulutusjärjestelmässä. Lisäksi toimialoille järjestetään vuosittain täydentävää tietoturva- ja tietosuojakoulutusta tarveperusteisesti. Pakolliset tietosuoja- ja tietoturvakoulutukset koostuvat neljästä osa-alueesta, ja niiden tarkoituksena on vahvistaa henkilötietoja käsittelevien työntekijöiden osaamista ja ennaltaehkäistä virheitä, mikä vähentää käsittelyyn liittyviä riskejä. Koulutusten järjestäminen osoittaa, että hyvinvointialue huolehtii tietosuojasta, mikä on osa tietosuoja-asetuksen mukaista osoitusvelvollisuutta. Toimialojen toimittamien selvitysten mukaan pakolliset tietosuoja- ja tietoturvakoulutukset on koettu erittäin hyödyllisiksi. Verkkokoulutusjärjestelmän tuottama arvosana hyvinvointialueen tietosuojaosaamisen tasosta vaihtelee hyvän ja kiitettävän välillä. Koulutusten suoritusprosentit ovat kuitenkin melko alhaisia. Koulutuskokonaisuuden, joka on pakollinen koko hyvinvointialueen henkilöstölle, on suorittanut vuoden 2024 loppuun mennessä hyväksytysti vain 51 % koko henkilöstöstä. Koulutuskokonaisuuksien suorittamiseen on kuitenkin toimialojen toimittamien selvitysten mukaan riittävästi aikaa. Koulutuskokonaisuuksien suorittamiseen on käytettävissä koko vuosi, mikä mahdollistaa osioiden aikatauluttamisen pitkin vuotta. Koulutusten osalta on jatkossa varmistettava, että niiden suorittamista tuetaan muun muassa kielellisistä näkökulmista käsin, kun huomioidaan hyvinvointialueen monikielinen henkilöstö. Lisäksi varmistetaan, että koulutuskokonaisuuksista muistutetaan säännöllisesti ja riittävän usein. Näillä toimenpiteillä pyritään vahvistamaan koko henkilöstön tietosuojaosaamista, jotta työntekijät ymmärtävät tietosuojaan ja tietoturvan merkityksen ja osaavat soveltaa oppimaansa käytännössä.

Vuonna 2024 on otettu käyttöön **uusi ilmoituskanava henkilötietojen tietoturvaloukkauksia** varten. Henkilötietojen tietoturvaloukkauksella tarkoitetaan tapahtumaa, jonka seurauksena henkilötietoja tuhoutuu, häviää, muuttuu, henkilötietoja luovutetaan luvottomasti tai niihin pääsee käsiksi taho, jolla ei ole käsittelyoikeutta. Hyvinvointialue on velvollinen dokumentoimaan kaikki henkilötietojen tietoturvaloukkaukset. Uuden ilmoituskanavan myötä henkilötietojen tietoturvaloukkausten käsittely on ollut tehokkaampaa ja niitä voidaan raportoida ja analysoida helpommin. Uusi ilmoituskanava on osoittautunut erittäin toimivaksi. Sen käyttö on koettu helpoksi ja käyttäjäystävällisemmäksi aikaisempaan ilmoitustapaan verrattuna. Ilmoituskanava on laajasti käytössä ja tunnettu, mikä näkyy saapuneiden ilmoitusten määrässä. Vuonna 2024 ilmoituskanavan kautta on tullut yhteensä 236

ilmoitusta. Näistä 80 tietoturvaloukkausta ilmoitettiin valvontaviranomaiselle, eli tietosuojavaltuutetun toimistoon, koska arvioitiin, että loukkauksista voi aiheutua riski luonnollisten henkilöiden oikeuksille ja vapauksille. Rekisteröidyn kannalta riski arvioitiin korkeaksi 12 tapauksessa, ja rekisteröidyille ilmoitettiin. Suurin osa tietoturvaloukkauksista, lähes 92 %, johtuu inhimillisistä virheistä. Tahallisia loukkauksia on ollut todella vähän. Tahallisten loukkausten vähäinen määrä viittaa siihen, että tietoturva- ja tietosuojakulttuuri on pääosin kunnossa, mutta väärän ohjeistuksen ja tietämättömyyden aiheuttamat virheet vaativat edelleen huomiota. Inhimillisistä virheistä johtuvat tietoturvaloukkaukset korostavat jatkuvan koulutuksen ja ohjeistuksen merkitystä sekä erityistä huolellisuutta henkilötietoja käsiteltäessä.

Tietosuojan vaikutustenarvioinneilla tunnistetaan ja vähennetään henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä. Ne ovat keskeinen osa tietosuojalainsäädännön vaatimusten noudattamista ja dokumentointia. Tietosuojan vaikutustenarviointien tarkoituksena on tunnistaa ja vähentää henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä sekä tuottaa aineistoa, jolla voidaan osoittaa tietosuojasääntelyn noudattaminen. Vaikutustenarviointeja voidaan käyttää jatkuvana apuna sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan toteuttamisessa sekä riskien tunnistamisessa ja hallinnassa erityisesti silloin, kun henkilötietojen käsittelyyn liittyy korkeita riskejä rekisteröidyille. Lainsäädännössä ja tietosuojan valvontaviranomaisen ohjeistuksessa on määritelty tarkemmin tietyistä käsittelytoimista, jolloin vaikutustenarviointi on pakollinen. Vuoden 2024 tietotilinpäätöksen selvityspyynnössä hyvinvointialueen toimialat ovat vastanneet tietosuojan vaikutustenarviointeja koskeviin vastuu- ja toteutuskysymyksiin. Toimialojen selvityksistä käy ilmi, että hyvinvointialueella saatavilla olevasta ohjeistuksesta ja koulutuksista huolimatta toimialoilla ei koeta olevan riittävää osaamista ja asiantuntemusta vaikutustenarviointeihin osallistumiseen. Vaikutustenarviointeihin on osallistuttu vaihtelevasti, mutta pääosin vähäisessä määrin. Lisäksi selvityksissä tuodaan haasteina ilmi henkilöstön saatavuus ja riittävien resurssien varmistaminen arviointityölle. Tietosuojan vaikutustenarviointiprosessi ja -resurssit tulee osoittaa jatkossa sellaisiksi, että arviointityötä voidaan käytännössä toteuttaa onnistuneesti. Vaikutustenarvioinnit ovat pysyvä osa hyvinvointialueen toimintoja, ja niihin tulee olla toimiva sisäinen prosessi ja riittävä resurssointi. Toimialojen osallistaminen ja sisäisten resurssien vahvistaminen ovat keskeisiä tekijöitä arviointityön onnistumisessa. Lisäksi arviointityön tehokkuutta ja käyttäjäystävällisyyttä voidaan tukea teknisillä ratkaisuilla.

Vuonna 2024 hyvinvointialueen **tietosuojaselosteet** on tarkastettu. Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisterinpitäjän on toimitettava rekisteröidyille henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedot. Rekisterinpitäjän on annettava rekisteröidyille henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedot tiiviisti esitetyssä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä. Informoinnin tarkoituksena on, että rekisteröity saa kattavan ja selkeän kuvan henkilötietojen käsittelyn kokonaisuudesta. Asiakirjaa, jolla informaatio rekisteröidyille annetaan, kutsutaan usein tietosuojaselosteeksi. Hyvinvointialueen tietosuojaselosteet löytyvät hyvinvointialueen julkisilta verkkosivuilta. Niiden avulla rekisteröidyille kerrotaan, miten ja millä perusteella henkilötietoja käsitellään. Tietosuojaselosteiden lisäksi tietojen käsittelystä kerrotaan myös aktiivisesti esimerkiksi palvelukäynneillä. Vuonna 2024 toteutettu tietosuojaselosteiden tarkastus ei ole onnistuneesti jalkautunut toimialoille heikon

tiedonkulun vuoksi. Tietosuojaselosteiden selkeyteen ja ymmärrettävyyteen sekä kielelliseen saavutettavuuteen tulee kiinnittää jatkossa erityistä huomiota. Vuonna 2025 on tarkoitus parantaa selosteiden saavutettavuutta sekä varmistaa tietosuojaselosteiden päivityksen tehokkuus ja tiedonkulku yhteistyössä toimialojen kanssa.

Vuonna 2024 sähköisen asiointin palvelun kautta käsiteltiin yhteensä 1143 tietosuojaan liittyvää **rekisteröityjen toimenpidepyyntöä**. Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyillä on oikeuksia liittyen omiin henkilötietoihinsa ja niiden käsittelyyn. Rekisteröidyllä on muun muassa oikeus tietää käsitelläänkö hänen henkilötietojensa ja mitä henkilötietoja käsitellään sekä pyytää häntä koskevat tiedot itselleen (ns. henkilötietojen tarkastusoikeus). Lisäksi rekisteröidyllä on oikeus vaatia virheelliset henkilötiedot oikaistavaksi. Rekisteröidyn oikeuksiin liittyvät asiakkaiden toimenpidepyynnöt on hyvinvointialueella esitettävä ensisijaisesti sähköisen asiointin palvelun (<https://asiointi.vakehyva.fi/>) kautta, jonne kirjaututaan pankkitunnuksilla. Lisäksi rekisteröidyn oikeuksiin liittyviä toimenpidepyyntöjä voidaan esittää muiden asiointikanavien kautta kuten puhelimitse, sähköpostitse tai suoraan asiakastapaamisella. Suurin osa toimenpidepyynnöistä, noin 95 %, oli tietosuoja-asetuksen mukaisia henkilötietojen tarkastuspyyntöjä ja loput 5 % tietosuoja-asetuksen mukaista henkilötietojen oikaisupyyntöjä. Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisterinpitäjän on lähtökohtaisesti vastattava rekisteröidyn toimenpidepyyntöihin ilman aiheutonta viivytystä, mutta viimeistään kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Määräaikaa voidaan tarvittaessa jatkaa enintään kahdella kuukaudella, jos pyyntö on laaja ja monimutkainen. Käsittelyn jatkamisesta on kuitenkin ilmoitettava rekisteröidylle kuukauden kuluessa pyynnön saamisesta. Tietosuojaan liittyvät toimenpidepyynnöt on käsitelty hyvinvointialueella pääosin kuukauden aikarajassa. Toimenpidepyyntöjen käsittely on viipynyt erityisesti perheiden erityispalvelujen palvelualueella, jossa laajojen ja useampaan palveluun liittyvien tarkastuspyyntöjen käsittelyssä on voinut kestää kahdesta kolmeen kuukautta. Viivästysten syynä on ollut tarkastuspyyntöjen vaatima suuri työmäärä. Rekisteröityjen toimenpidepyyntöjen osalta on jatkossa varmistettava että, jos toimenpidepyyntöön ei pystytä vastaamaan kuukauden kuluessa esimerkiksi pyynnön laajuuden ja sen vaativan suuren työmäärän vuoksi, toimenpidepyynnön tekijälle on vastattava vähintään kertomalla toimenpidepyynnön käsittelyyn ottamisesta ja aikataulusta, jossa toimenpidepyyntöön tullaan vastaamaan.

Vuonna 2024 otettiin käyttöön yleinen ohje **tietojen käytön valvonnasta** (ns. lokitieto-ohje). Lokitietojen kerääminen perustuu tiedonhallintalakiin ja asiakastietolakiin. Lokitietojen tarkoituksena on seurata tietojärjestelmissä tapahtuvaa asiakastietojen käyttöä ja luovutuksia sekä selvittää tietojärjestelmien teknisiä virheitä. Hyvinvointialueella suoritetaan säännöllistä asiakastietojen käytön omavalvontaa, ja vuonna 2024 tehtiin yhteensä 71 omavalvontatarkastusta, joista vain yhdessä tapauksessa havaittiin asiakastietojen väärinkäyttöä. Asiakkaat esittivät vuonna 2024 yhteensä 155 lokitietojen tarkastuspyyntöä. Tietotilinpäätöksen selvityspyynnön yhteydessä on toimialoilta pyydetty selvitystä siitä, ovatko lokilistat ymmärrettäviä eli pystyykö lokilistaa tarkastava lähijohtaja niiden perusteella päättelemään, onko tietojen käsittely ollut asianmukaista. Lokilistojen ymmärrettävyys on tärkeää, jotta valvonta voi käytännössä onnistua. Toimialojen toimittamien selvitysten perusteella lokilistat ovat pääosin ymmärrettäviä, mutta niiden runsaus vie kohtuuttomasti työaikaa lähijohtajilta.

Terveystieteiden palvelujen toimialalla lokilistat on koettu jopa niin haasteellisiksi ja työllistäviksi tulkita, että toimialan johto on päättänyt olla toteuttamatta omavalvontasuunnitelman mukaisia valvontatarkastuksia. Lokitietojen omavalvonnan käytäntöjä tulee jatkossa kehittää, jotta varmistetaan asiakastietojen asianmukainen käyttö ja mahdollisiin väärinkäytöksiin voidaan puuttua oikea-aikaisesti. Lisäksi tietojärjestelmätoimittajien kanssa tulee jatkossa tarkastella ja kehittää lokilistojen sisältöä, jotta lokilistat eivät ole liian runsaita ja työllistäviä.

Tietotilinpäätöksen tarkoitus

Tietotilinpäätös tarjoaa ajantasaisen tilannekuvan organisaation henkilötietojen käsittelyn nykytilasta sekä arvion tietosuojan toteutumisesta. Tietotilinpäätöksessä kartoitetaan henkilötietojen käsittelyyn liittyviä kehittämistarpeita ja niiden edellyttämiä toimenpiteitä. Tavoitteena on tukea tietosuojatyön tekemistä ja lisätä tekemisen vaikuttavuutta. Tietotilinpäätös on keskeinen osa tietosuojan toteutumisen seuranta ja EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, EU 2016/679) määrittelemää osoitusvelvollisuutta (5 artikla). Tietotilinpäätös toimii paitsi osoitusvelvollisuuden osoittamisen välineenä myös sisäisen ja ulkoisen valvonnan raporttina. Osoitusvelvollisuuteen kuuluu muun muassa se, että organisaation sopimuksissa ja alihankinnoissa on huomioitu tietosuojan ja -turvan vaatimukset. Lisäksi rekisterinpitäjä tulee huomioida rekisteröidyn henkilötietojen käsittelyyn kohdistuvat riskit. Rekisterinpitäjän tulee huolehtia siitä, että henkilöstöllä ja ulkopuolisilla henkilötietojen käsittelijöillä on tarvittava ohjeistus ja osaaminen.

Rekisterinpitäjän tulee myös seurata, raportoida ja valvoa tietosuojaan ja -turvaan liittyviä asioita ja huolehtia siitä, että tietosuojaan koskeva sääntely toteutuu organisaatiossa. Osoitusvelvollisuuteen kuuluu myös sisäänrakennetun tietosuojan vaatimus, millä tarkoitetaan sitä, että tietosuojaperiaatteet toteutuvat kaikissa käsittelyn vaiheissa. Tietosuojaperiaatteet (5 art.) ovat 1. lainmukaisuuden, kohtuullisen ja läpinäkyvyyden periaate, 2. käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate, 3. tietojen minimoinnin periaate 4. täsmällisyyden periaate, 5. säilytyksen rajoittamisen periaate ja 6. eheyden ja luottamuksellisuuden periaate.

Tietotilinpäätöksellä voidaan lisätä luottamusta siihen, että organisaatiossa noudatetaan edellä mainittuja tietosuojaperiaatteita ja käsitellään henkilötietoja sen mukaisesti. Hyvin hoidetulla tietosuojatyöllä vaikutetaan organisaation tehokkuuteen ja kilpailukykyyn. Tietosuojasääntely koostuu tietosuoja-asetuksesta, kansallisesta tietosuojalaista sekä erityislainsäädännöstä. Suomessa tietosuojalainsäädännön valvontaviranomaisena toimii tietosuojavaaltuutetun toimisto.

Vuoden 2024 tietotilinpäätös on Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen ensimmäinen tietotilinpäätös. Tietotilinpäätös koostaa yhteen valittujen pääkohtien kautta tietosuojan tilannekuvan aikavälillä 1.1. - 31.12.2024 ja toimii tietosuojatyön kehittämisen välineenä.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hallintosäännön sekä tietosuoja- ja tietoturvapoliitikan mukaan hyvinvointialueen toimialat vastaavat tietosuojan järjestämisestä ja tietosuojan resursseista omalla toimialalla. Vuoden 2024 tietotilinpäätökseen on kerätty tiedot toimialoittain. Toimialat ovat kirjoittaneet oman osuutensa tietotilinpäätökseen ennalta annettujen aiheiden ja kysymysten perusteella. Näin saadaan kokonaiskuva asioiden tilasta koko hyvinvointialueella. Tämän lisäksi toimialoilla on ollut mahdollisuus nostaa esille muita tärkeinä pitämiään asioita. Toimialojen osuudet on käsitelty toimialojen johtoryhmissä omien käytänteiden mukaisesti.

Vuoden 2024 tietotilinpäätöksessä toimialat ovat vastanneet kysymyksiin, jotka käsittelevät viittä aihealuetta:

- 1) Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen sekä asiakastietojen käytön ja luovutuksen valvonta
- 2) Tietosuojan vaikutustenarvioinnit
- 3) Tietosuojaselosteet
- 4) Tietosuojakoulutukset
- 5) Toimialan omat nostot vuoden 2024 henkilötietojen käsittelyssä.

Lisäksi kirjaamoa on pyydetty vastaamaan kysymyksiin koskien asiakkaiden esittämiä tietosuojaan liittyviä toimenpidepyyntöjä.

Toimialojen tuli toimittaa omat osuutensa tietotilinpäätöksen koostamista varten tietosuojavastaavalle 28.2.2025 mennessä. Tietotilinpäätökseen sisältyy myös hyvinvointialueen tietosuojavastaavan vuosikatsaus, jossa tarkastellaan hyvinvointialueen tietosuojan tilannetta edellä mainittujen pääkohtien kautta.

Tämän julkaistavan version lisäksi tietotilinpäätöksestä on laadittu laajempi ja perusteellisempi versio, jonka saa nähtäväksi pyydettäessä.

Tietosuojavastaavan raportti vuodelta 2024

Johdanto

EU:n yleinen tietosuoja-asetus velvoittaa muun muassa kaikkia julkishallintoon kuuluvia organisaatioita nimittämään tietosuojavastaavan. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on nimetty yksi hyvinvointialueatasoinen tietosuojavastaava.

Tietosuojavastaavan asema ja tehtävät on määritelty tietosuoja-asetuksessa 38 ja 39 artikloissa. Tietosuojavastaavan tehtäviin kuuluu seurata tietosuoja säännösten noudattamista koko organisaatiossa ja tuoda esiin havaitsemiaan puutteita. Tietosuojavastaava antaa lisäksi tietoja ja neuvoja tietosuoja sääntöjen mukaisista velvollisuuksista johdolle ja henkilötietoja käsitteleville työntekijöille sekä antaa pyydettyä neuvoja tietosuojan vaikutustenarvioinnin tekemisestä ja valvoo vaikutustenarvioinnin toteutusta. Tietosuojavastaava toimii myös rekisteröityjen ja tietosuojavaikuttetun toimiston yhteyshenkilönä henkilötietojen käsittelyyn liittyvissä asioissa ja tekee yhteistyötä valvontaviranomaisen kanssa.

Tietosuoja säännösten noudattaminen on rekisterinpitäjän vastuulla. Vantaa ja Keravan hyvinvointialueella rekisterinpitäjän velvollisuuksista huolehtii aluehallitus (hallintosääntö 2 §). Lisäksi hallintosäännön sekä tietosuoja- ja tietoturvalakiin mukaan hyvinvointialueen toimialat vastaavat tietosuojan järjestämisestä ja tietosuojan resursseista omalla toimialalla.

Tietosuojavastaavan raportissa tuodaan esiin vuosittain hyvinvointialueen henkilötietojen käsittelyyn liittyviä ajankohtaisia ja tärkeitä asioita.

Vuoden 2024 tietosuojavastaavan raportissa on nostettu esille kuusi kokonaisuutta:

1. Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen sekä asiakastietojen käytön ja luovutuksen valvonta

Tiedonhallintalaki (laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta, 906/2019) ja asiakastietolaki (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä, 703/2023) edellyttävät käyttö- ja luovutuslokitietojen keräämistä henkilötietojen käsittelystä. Vuonna 2024 hyvinvointialueella otettiin käyttöön yleinen tietojen käytön valvonnan ohje (ns. lokitieto-ohje).

2. Tietosuojakoulutukset

Hyvinvointialueella on otettu käyttöön lokakuussa 2023 kaikkia työntekijöitä koskeva pakollinen tietosuoja- ja tietoturvakoulutus. Koko henkilöstön on suoritettava vuosittain pakolliset tietoturva- ja tietosuojakoulutukset verkkokoulutusjärjestelmässä.

3. Henkilötietojen tietoturvaloukkaukset

Hyvinvointialueella on otettu käyttöön helmikuussa 2024 uusi ilmoituskanava henkilötietojen tietoturvaloukkauksiin liittyen. Uuden ilmoituskanavan myötä

henkilötietojen tietoturvaloukkausten käsittely on tehokkaampaa ja niitä voidaan raportoida ja analysoida helpommin. Myös ohjeistusta tietoturvaloukkausten selvittämisestä päivitettiin.

4. Tietosuojaan vaikutustenarvioinnit

Tietosuojaan vaikutustenarvioinnit ovat keskeinen osa tietosuojalainsäädännön vaatimusten noudattamista ja dokumentointia. Vuoden 2024 tietotilinpäätöksen raportissa tietosuojavastaava korostaa, että tietosuojaan vaikutustenarviointi on pakollinen toimenpide, kun laissa määritellyt edellytykset täyttyvät. Tietosuojaan vaikutustenarviointiprosessi ja -resurssit tulee hyvinvointialueella osoittaa sellaisiksi, että arviointityötä voidaan käytännössä toteuttaa onnistuneesti.

5. Tietosuojaselosteet

EU:n tietosuoja-asetuksen mukaan rekisterinpitäjällä on velvollisuus antaa rekisteröidylle tietoa hänen henkilötietojensa käsittelystä. Velvollisuus toteutetaan osittain hyvinvointialueen verkkosivuilta löytyvien tietosuojaselosteiden kautta. Tietosuojaselosteiden ajantasaisuutta tarkastellaan vuosittain.

5. Rekisteröityjen toimenpidepyynnöt

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyillä on oikeuksia liittyen omiin henkilötietoihinsa ja niiden käsittelyyn. Rekisteröidyllä on muun muassa oikeus tietää käsitelläänkö hänen henkilötietojaan ja mitä henkilötietoja käsitellään sekä pyytää häntä koskevat tiedot itselleen. Lisäksi rekisteröidyllä on oikeus vaatia virheelliset henkilötiedot oikaistavaksi. Osana tietotilinpäätöksen selvityspyynnöä kirjaamolta on pyydetty selvitystä, kuinka paljon rekisteröityjen toimenpidepyyntöjä on esitetty vuonna 2024.

Seuraavissa alaluvuissa käsitellään näitä kokonaisuuksia tarkemmin.

Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen sekä asiakastietojen käytön ja luovutuksen valvonta

Vuonna 2024 hyvinvointialueella otettiin käyttöön hyvinvointialuetasoinen yleinen tietojen käytön valvonnasta laadittu ohje, ns. lokitieto-ohje. Ohjeessa määritellään hyvinvointialueella noudatettavat henkilötietojen käsittelystä syntyvien käyttö- ja luovutuslokitietojen valvontaan liittyvät yleiset menettelytavat sekä siihen velvoittavat säännökset. Toimialoilla voi olla käytössä yleistä ohjetta tarkentavia ohjeita, joissa huomioidaan toimialojen oma erityislainsäädäntö ja omat menettelytavat. Hyvinvointialueen tietosuojavastaava on laatinut toimialoille tiivistelmän ns. rautalankaversioon toimenpiteistä, joita ohje edellyttää toimialoilta. Ohje on käsitelty hyvinvointialueen hallintopalveluiden johtoryhmässä sekä yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 21 §:n mukaisesti yhteistoimintamenettelyssä.

Lokien kerääminen ja käsittely perustuvat lakiin. Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen keräämisestä sekä asiakastietojen käytön ja luovutuksen valvonnasta säädetään tiedonhallintalaissa (laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta, 906/2019) ja asiakastietolaissa (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä, 703/2023).

Tiedonhallintalain 17 §:n mukaan hyvinvointialueen on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Tietojen kerääminen on sidottu tarpeellisuuteen eli mistä tahansa tietojärjestelmästä ei lokitietoja tarvitse kerätä. Luovutuslokitiedot on kerättävä ainakin, jos tietojärjestelmästä luovutetaan salassa pidettäviä tietoja tai henkilötietoja sen varmistamiseksi, että tietojen luovuttamiselle on ollut laillinen perusteensa. Lisäksi käyttölokitiedot on kerättävä, jos tietojärjestelmässä käsitellään salassa pidettäviä tietoja. Tiedonhallintalain vaatimusta sovelletaan muuhun henkilötietojen käsittelyyn kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyyn. Lokitietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen. Lokitietojen kerääminen perustuu tarpeellisuusarviointiin, jonka määrittelee se viranomainen, joka on vastuussa tietojärjestelmästä. Tarpeellisuusarviointiin vaikuttaa myös yleisessä tietosuojasetuksessa säädetyt vaatimukset teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden toteuttamiseksi henkilötietojen suojaamiseksi. Lokitiedot voidaan jättää keräämättä, jos niiden keräämiselle ei ole lakiperustetta eikä niitä tarvita esimerkiksi virheselvittelyjä varten taikka yksilön etujen, oikeuksien ja velvollisuuksien todentamiseksi. Ennen tietojärjestelmän ja siihen liittyvien lokijärjestelyiden toteuttamista toteutus, käytötapa sekä kerättävien ja käsiteltävien tietojen tarpeellisuus tulee selvittää ja kuvata osana tietosuojan vaikutustenarviointia.

Asiakastietolain 10 §:n mukaan hyvinvointialueen on kerättävä lokitiedot rekisterikohtaisesti kaikesta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen ja hyvinvointitietojen käytöstä ja luovutuksesta. Lokitietojen käyttötarkoituksena on asiakastietojen käytön ja luovutuksen seuranta ja valvonta. Asiakastietolain 10 §:n 2 ja 3 momentissa on säädetty tarkemmin lokitietoihin tallennettavista tiedoista. Käyttölokirekisteriin on tallennettava tieto käytetyistä asiakastiedoista, siitä palvelunantajasta, jonka asiakastietoja käytetään, asiakas- ja hyvinvointitietojen käyttäjän nimestä ja yksilöivästä tunnisteesta, tietojen käyttötarkoituksesta ja käyttöajankohdasta sekä muista käytönvalvontaa ja seurantaa varten tarvittavista tiedoista. Luovutuslokirekisteriin on tallennettava kuvaus luovutetuista asiakastiedoista sekä tieto siitä palvelunantajasta, jonka asiakastietoja luovutetaan, asiakastietojen luovuttajasta, luovutuksen saajasta, luovutusajankohdasta, käyttötarkoituksesta, johon tiedot on luovutettu sekä luovutuksen perusteena oleva säännös taikka luovutuslupaa tai suostumusta koskevat tiedot sekä muut luovutusten valvontaa ja seurantaa varten tarvittavat tiedot.

Lokitietojen perusteella voidaan toteuttaa hyvinvointialueen tietojärjestelmien tietoturvallisuutta. Lokitietojen perusteella voidaan selvittää virhetilanteita ja valvoa tietojärjestelmien käyttöä oikeusturvan toteuttamiseksi ja virkavastuun todentamiseksi.

Lokitetietojen tarkoituksena on myös dokumentoida tietojärjestelmistä tehdyt luovutukset ja varmistaa, että luovutuksille on ollut lainmukainen peruste. Lokitetietojen käytön ja luovutuksen riittävä seuranta on keskeinen edellytys asiakkaan yksityisyyden suojan toteutumiselle sekä tietojen käytön valvonnalle.

Lokitetietojen keräämisellä ja valvonnalla varmistetaan, että tietoja käsittelevät vain työntekijät, joiden tehtäviin henkilötietojen käsittely kuuluu. Lokitiedot parantavat myös työntekijän oikeusturvaa, sillä työntekijä voi lokirekisteriin tallennettujen tietojen perusteella osoittaa käsitelleensä vain työtehtävissään tarvitsemiaan tietoja. Käyttö- ja luovutuslokitietojen perusteella asiakkaalla tai muulla lokivalvontaa suorittavalla henkilöllä, kuten lähijohtajalla, on mahdollisuus puuttua mahdollisiin väärinkäytöksiin.

Henkilötietojen väärinkäytöstä on kyse, jos lokitetietojen perusteella ilmenee, että työntekijä on ilman lupaa käsitellyt tai katsellut sellaisia henkilötietoja, jotka eivät kuulu hänen työtehtäviinsä. Henkilötietojen käsittely edellyttää aina laista löytyvää käsittelyperustetta. Henkilötietojen perusteeton käsittely on lainvastaista ja voi johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen. Henkilötietojen väärinkäyttö käsitellään hyvinvointialueella sisäisesti henkilötietojen tietoturvaloukkauksena noudattaen tietosuoja-asetuksen mukaisia ilmoitusvelvollisuuksia.

Tiedonhallintalain lokitetietovaatimus ei sisällä lokitetietojen säilytysaikaa koskevaa säännöstä. Lokitetietojen säilytysaika määritellään tarpeellisuusvaatimuksen mukaisesti, kuten muidenkin tietojen säilyttäminen. Yleisesti lokitetietojen säilytysaika on vähintään viisi vuotta viranomaistoiminnassa rikosoikeudellisten vanhentumisaikojen vuoksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen luovutus- ja käyttölokitiedot sekä luovutusilmoitukset säilytetään asiakastietolain liitteen mukaisesti 12 vuotta lokitapahtumasta. Jos lainsäädäntö ei määrittä lokitetietojen säilytysaikaa, toimialojen on arvioitava henkilötietojen säilytysaikaa ja tarpeellisuutta käyttötarkoituksen kannalta. Säilytysaika johdetaan aina käyttötarkoituksesta eli siitä, miksi lokitietoja kerätään. Kun lokitetietojen käsittelylle ei ole enää tarvetta ja niiden säilytysaika on päättynyt, ne joko poistetaan tai anonymisoidaan.

Vuoden 2024 tietotilinpäätökseen toimialojen tuli kerätä tiedot sellaisista järjestelmistä, joissa käsitellään henkilötietoja lakisääteisen tehtävän perusteella, mutta lokitus on sääntelyn näkökulmasta puutteellinen tai lokitusta ei ole lainkaan. Hyvinvointialueen tietohallinto on yhdessä palveluvastaavien kanssa toteuttanut keskitetysti pyydetyn selvityksen. Selvityksen perusteella tietohallinnon hallinnoimia tietojärjestelmiä on hieman yli 300 ja toimittajia useita kymmeniä. Tietotilinpäätökseen annetussa aikataulussa ei ole saatu vastauksia kaikista järjestelmistä (noin 100 vastausta jäi puuttumaan). Selvitystyötä jatketaan edelleen. Selvitystyön tuloksena lokitusta ei ole viidessä tietojärjestelmässä ja se on puutteellinen neljässä tietojärjestelmässä.

Lisäksi toimialojen tuli selvittää, miten henkilötietojen käytön valvonta on järjestetty toimialalla. Osana tietotilinpäätöksen selvitystyötä tarkastettiin, kuinka monta henkilötietojen käsittelyä koskevaa lokitetietojen tarkastusta on vuonna 2024 suoritettu sekä, miten tarkastukset jakautuivat: valvontasuunnitelman mukaiset valvontatarkastukset, asiakkaiden tekemät lokitetietojen tarkastuspyynnöt ja lähijohtajien tai muun henkilön epäily tietojen väärinkäytöksestä.

Tietojen käytön valvonnan ohjeen mukaan hyvinvointialueen toimintayksiköiden tulee vuosittain tarkastaa vähintään yhden työntekijän lokitiedot kuukauden ajalta osana säännöllistä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käytön omavalvontaa. Lisäksi toimintayksikön lähijohtaja voi päättää muusta omaan toimintaan sopivasta säännöllisestä valvonnasta. Näiden lisäksi lokitiedot tulee tarkastaa välittömästi, jos herää epäily henkilötietojen vääränlaisesta käsittelystä. Oikeus pyytää lokilistoja on henkilöillä, joilla muutenkin on valvontaoikeus työntekijöihin, joiden tiedot ilmenevät lokilistoista.

Tietojen käytön valvonnan ohjeen perusteella hyvinvointialueella on suoritettu valvontatarkastuksia asiakastietojärjestelmä Apotissa vuonna 2024 toimialoittain seuraavasti:

• Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimiala	6 kpl
• Aikuissosiaalityö ja vammaispalvelujen toimiala	19 kpl
• Vanhusten palvelujen toimiala	41 kpl
• Terveydenhuollon palvelujen toimiala	5 kpl

Terveydenhuollon palvelujen toimialan johto on päättänyt, ettei toimialalla toteuteta valvontasuunnitelman mukaisia omavalvontatarkastuksia. Terveydenhuollon palvelujen toimialan suorittamat lokitarkastukset perustuvat siten muuhun kuin omavalvontasuunnitelman mukaisiin tarkastuksiin.

Muut toimialat ovat suorittaneet omavalvontasuunnitelman mukaisia lokitarkastuksia ja toimialojen toimittamien selvitysten (s. 24–35) perusteella näissä valvontatarkastuksissa ei ole havaittu sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen väärinkäyttöä.

Hyvinvointialueella on suoritettu sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen lokitietojen valvontatarkastuksia myös asiakkaiden tekemien lokitietopyyntöjen ja lähijohtajan päätöksen perusteella. Näissä tapauksissa asiasta tulee olla yhteydessä kirjaamoon, jotta asia kirjataan asianhallintajärjestelmään. Vuonna 2024 asianhallintajärjestelmään on avattu valvontatarkastuksia seuraavasti:

• Asiakkaiden esittämät lokitietojen tarkastuspyynnöt	155 kpl
• Esihenkilön epäily asiakastietojen väärinkäytöksestä	5 kpl

Näissä lokitietojen valvontatarkastuksissa havaittiin yhdessä tapauksessa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen väärinkäyttöä. Tässä tapauksessa asia tuli ilmi kollegan epäilyn perusteella, joka käynnisti sisäisen lokitietojen valvontatarkastuksen.

Viimeiseksi osana hyvinvointialueen tietojärjestelmien lokituksen kartoitusta toimialoilta pyydettiin selvitystä siitä, ovatko lokilistat ymmärrettäviä eli pystyykö lokilistaa tarkastava henkilö niiden perusteella päättämään, onko tietoja käsitelty lainmukaisesti. Haittaako lokilistan vaikeaselkoisuus tarkastamista ja viekö se vaikealukuisuuden johdosta liikaa työaikaa? Lokilistojen ymmärrettävyys on tärkeää, jotta valvonta voi käytännössä onnistua. Toimialojen toimittamien selvitysten perusteella lokilistat ovat pääosin ymmärrettäviä, mutta työllistäviä. Työllistäviä lokilistat ovat erityisesti, jos lokitiedoissa on runsaasti merkintöjä, mikä hidastaa niiden analysointia ja lisää työmäärää. Erityisesti lokitietojen runsaus vie selvityksen perusteella kohtuuttomasti työaikaa lähiesihenkilöiltä.

Terveydenhuollon palvelujen toimialalta toimitetun selvityksen perusteella lokitiedot on koettu jopa niin haasteelliseksi ja työllistäviksi tulkita, että toimialan johto on päättänyt, ettei toimialalla toteuteta valvontasuunnitelman mukaisia valvontatarkastuksia. Lokitietojen omavalvonnan käytäntöjä tulee jatkossa kehittää, jotta varmistetaan asiakastietojen asianmukainen käyttö ja mahdollisiin väärinkäytöksiin voidaan puuttua oikea-aikaisesti. Lisäksi tietojärjestelmätoimittajien kanssa tulee jatkossa tarkastella ja kehittää lokilistojen sisältöä, jotta lokilistat eivät ole liian runsaita ja työllistäviä.

Tietosuojakoulutukset

Hyvinvointialueella on otettu käyttöön lokakuussa 2023 ensimmäinen kaikkia työntekijöitä koskeva pakollinen tietosuoja- ja tietoturvakoulutus. Koko henkilöstön on suoritettava vuosittain pakollinen tietoturva- ja tietosuojakoulutus verkkokoulutusjärjestelmässä. Lähijohtajat vastaavat oman tiiminsä osalta siitä, että työntekijät suorittavat tietoturva- ja tietosuojakoulutuksen vuosittain. Hyvinvointialueen tietosuojavastaava muistuttaa koulutuksista säännöllisesti.

Tietosuoja- ja tietoturvakoulutukset muodostuvat neljästä osa-alueesta:

- Henkilöstön tietoturva- ja tietosuojakoulutus, joka on pakollinen koko henkilöstölle.
- Henkilötietoja käsittelevien GDPR-koulutus, joka on tarkoitettu esihenkilöille sekä niille, jotka käyttävät työssään aktiivisesti henkilötietoja.
- Terveydenhuollon tietosuoja- ja tietoturvakoulutus, joka on pakollinen terveydenhuollon henkilöstölle.
- Sosiaalihuollon tietosuoja- ja tietoturvakoulutus, joka on pakollinen sosiaalihuollon henkilöstölle.

Näiden pakollisten koulutusten lisäksi toimialoille järjestetään täydentävää tietoturva- ja tietosuojakoulutusta vuosittain tarveperusteisesti.

Tietosuojakoulutukset ovat tärkeä väline vahvistaa henkilötietoja käsittelevien työntekijöiden osaamista, ja tätä kautta ennaltaehkäistä henkilötietojen käsittelyssä tapahtuvia virheitä ja vähennetään käsittelyyn liittyviä riskejä. Virheistä kärsivät aina viime kädessä rekisteröidyt eli henkilöt, joiden henkilötietoja hyvinvointialueella käsitellään. Koulutusten järjestämisellä hyvinvointialue myös tuo esiin, että hyvinvointialueella pyritään huolehtimaan tietosuojasta. Tämä on osa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaista osoitusvelvollisuutta.

Vuoden 2024 tietotilinpäätökseen toimialoja pyydettiin vastaamaan kysymyksiin siitä, onko uusia työntekijöitä velvoitettu suorittamaan koulutus ennen kuin he alkavat käsitellä henkilötietoja ja onko koulutus koettu hyödylliseksi. Lisäksi pyydettiin selvitystä, onko koulutuksen tekemiseen ollut riittävästi aikaa.

Toimialojen toimittamien selvitysten (s. 24–35) perusteella koulutukset on otettu osaksi työntekijöiden perehdytystä. Pääosin toimialat velvoittavat uusia työntekijöitä

suorittamaan koulutuksen joko ennen kuin he alkavat käsitellä henkilötietoja taikka mahdollisimman pian työsuhteen alkamisen jälkeen. Toimialojen toimittamien selvitysten perusteella pakolliset tietosuoja- ja tietoturvakoulutukset on koettu erittäin hyödylliseksi. Vanhusten palvelujen toimittaman selvityksen mukaan asiasisällön ymmärryksessä voi kuitenkin olla osalla työntekijöistä haasteita liittyen esimerkiksi kielellisiin tekijöihin. Koulutukset voi suorittaa verkkokoulutusjärjestelmässä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Koulutuksen tekemiseen on myös selvitysten mukaan ollut pääosin riittävästi työaika, vaikka ne vievät melko paljon työaikaan (noin 3 h). Lähijohtajat mahdollistavat ajankäyttöä koulutuksiin. Koulutuskokonaisuuksien suorittamiseen on kuitenkin toimialojen toimittamien selvitysten mukaan riittävästi aikaa. Koulutuskokonaisuuksien suorittamiseen on käytettävissä koko vuosi, mikä mahdollistaa osioiden aikatauluttamisen pitkin vuotta. Aihe ja vuosittainen asian kertaaminen on koettu tärkeäksi ja hyväksi.

Verkkokoulutusjärjestelmän tuottama arvosana hyvinvointialueen tietosuojaosaamisen tasosta vaihtelee hyvän ja kiitettävän välillä. Koulutusten suoritusprosentit ovat kuitenkin melko alhaisia. Koulutuskokonaisuuden, joka on pakollinen koko hyvinvointialueen henkilöstölle, on suorittanut vuoden 2024 loppuun mennessä hyväksytysti vain 51 % koko henkilöstöstä. Koulutusten osalta on jatkossa varmistettava, että niiden suorittamista tuetaan muun muassa kielellisistä näkökulmista käsin, kun huomioidaan hyvinvointialueen monikielinen henkilöstö. Lisäksi varmistetaan, että koulutuskokonaisuuksista muistutetaan säännöllisesti ja riittävän usein. Näillä toimenpiteillä pyritään vahvistamaan koko henkilöstön tietosuojaosaamista, jotta työntekijät ymmärtävät tietosuojan ja tietoturvan merkityksen ja osaavat soveltaa oppimaansa käytännössä.

Henkilötietojen tietoturvaloukkaukset

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan henkilötietojen tietoturvaloukkauksella tarkoitetaan tapahtumaa, jonka seurauksena henkilötietoja tuhoutuu, häviää, muuttuu, henkilötietoja luovutetaan luvattomasti tai niihin pääsee käsiksi taho, jolla ei ole käsittelyoikeutta. Henkilötietojen tietoturvaloukkauksia voivat olla esimerkiksi hävinnyt tiedonsiirtoväline (kuten USB-tikku), varastettu tietokone, haittaohjelmatartunta tai tietojen postitus väärälle henkilölle. Tietoturvaloukkauksesta voi seurata esimerkiksi henkilötietojen valvomiskyvyn menettäminen, identiteettivarkaus tai petos, maineen vahingoittuminen tai salassa pidettävien henkilötietojen paljastuminen.

Hyvinvointialue on velvollinen dokumentoimaan kaikki henkilötietojen tietoturvaloukkaukset ja laatimaan toimintaohjeet tietoturvaloukkaustilanteita varten. Hyvinvointialueella on sen perustamisesta lähtien ollut ohje tietoturvaloukkausten selvittämisestä ja lomake tietoturvaloukkausten ilmoittamiseen. Vuonna 2024 otettiin käyttöön uusi ilmoituskanava henkilötietojen tietoturvaloukkauksiin liittyen. Uuden ilmoituskanavan myötä henkilötietojen tietoturvaloukkausten käsittely on tehokkaampaa ja niitä voidaan raportoida ja analysoida helpommin. Myös ohjeistusta tietoturvaloukkausten selvittämisestä päivitettiin.

Ohjeen mukaan henkilöstön havaitessa tietoturvaloukkauksen tulee välittömästi ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin. Näitä voivat tapauksen mukaan olla esimerkiksi virheellisten tietojen korjaaminen järjestelmässä, yhteydenotto tietohallinnon asiakastukeen tai virheellisen henkilötiedon saaneen henkilön ohjaaminen hävittämään saamansa tieto. Tietoturvaloukkauksiin on pystyttävä reagoimaan mahdollisimman nopeasti. Mikäli työntekijä on epävarma siitä, onko kyseessä tietoturvaloukkaus, hänen on otettava yhteyttä hyvinvointialueen tietosuojavastaavaan tai tietoturvatoimintoon. Henkilötietojen tietoturvaloukkaus tulee raportoida ilmoituskanavan kautta jokaisesta tietoturvaloukkauksesta. Raportointi on tehtävä 48 tunnin kuluessa siitä, kun tietoturvaloukkaus on havaittu.

Hyvinvointialue on lisäksi velvollinen arvioimaan henkilötietojen tietoturvaloukkausten riskin tasoa. Tietoturvaloukkausten riskin arviointi on toteutettava sen kohteena olleiden henkilöiden eli rekisteröityjen näkökulmasta. Rekisteröidylle aiheutuvan riskin taso määrittää ne toimenpiteet, joihin on ryhdyttävä. Aiheutuneen riskin tason perusteella hyvinvointialue voi olla ilmoitusvelvollinen tietosuojalainsäädännön valvontaviranomaiselle, eli tietosuojavaltuutetun toimistoon, ja loukkauksen kohteena olleille henkilöille, eli rekisteröidylle. Ilmoituksen tekemisen laiminlyöminen on tietosuoja-asetuksen vastaista ja se voi johtaa tietosuoja-asetuksessa määritettyihin seuraamuksiin.

Henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta on ilmoitettava tietosuojavaltuutetun toimistoon ilman aiheetonta viivytystä ja mahdollisuuksien mukaan 72 tunnin kuluessa siitä, kun rekisterinpitäjä on tullut tietoiseksi tietoturvaloukkauksesta. Henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta on ilmoitettava rekisteröidylle, jos se todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin tämän oikeuksille ja vapauksille. Rekisterinpitäjän on tällöin ilmoitettava asiasta ilman aiheetonta viivytystä, jotta rekisteröidyllä on mahdollisuus suojautua. Jos rekisterinpitäjä ei ole vielä ilmoittanut henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta rekisteröidylle, valvontaviranomainen voi vaatia ilmoituksen tekemistä.

Uusi ilmoituskanava henkilötietojen tietoturvaloukkauksia varten on osoittautunut erittäin toimivaksi. Tietosuojavastaavan saaman palautteen perusteella kanavan käyttö on koettu helpoksi ja käyttäjäystävälliseksi. Ilmoituskanava on laajasti käytössä ja tunnettu, mikä näkyy saapuneiden ilmoitusten määrässä. Vuonna 2024 uuden henkilötietojen tietoturvaloukkauksien ilmoituskanavan kautta on tullut yhteensä 236 ilmoitusta. Ilmoitukset jakautuvat toimialoittain seuraavasti:

• Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimiala	60 kpl (25 %)
• Terveystieteiden palveluiden toimiala	65 kpl (27 %)
• Vanhusten palveluiden toimiala	46 kpl (19 %)
• Konsernipalveluiden toimiala	33 kpl (14 %)
• Aikuissosiaalityö ja vammaispalveluiden toimiala	30 kpl (13 %)
• Keski-Uudenmaan pelastuslaitos	2 kpl (1 %)

Hyvinvointialue on ilmoittanut tietosuojavaltuutetun toimistoon 80 tietoturvaloukkaustapauksesta, koska arvioitiin, että loukkauksista voi aiheutua riski luonnollisten henkilöiden oikeuksille ja vapauksille. Rekisteröidyn kannalta riski arvioitiin korkeaksi 12 tapauksessa, ja rekisteröidylle ilmoitettiin.

Lähes 92 % (217 kpl) tietoturvaloukkauksista on tahattomia, johtuen joko hyvinvointialueen sisäisten tai palveluntuottajien työntekijöiden tahattomista virheistä. Kyse on inhimillisistä virheistä ja kiireessä tapahtuneista huolimattomuuksista. Inhimilliset virheet ovat ymmärrettäviä eikä niiltä voi täysin välttyä. Tämä kuitenkin korostaa huolellisuuden ja keskittyneen työskentelyn merkitystä arjen työssä myös tietosuoja- ja tietoturvanäkökulmasta. Vuonna 2024 tehtiin erittäin vähän tahallisia tietoturvaloukkauksia. Näissä tapauksissa kyse on ollut väärän ohjeistuksen pohjalta toimimisesta, tietojärjestelmissä olevista virheistä tai ymmärtämättömyydestä. Näissäkään tapauksissa ei ole kyse ollut pahantahtoisesta toiminnasta, jolla olisi pyritty vahingoittamaan tai hyväksikäyttämään tietoja väärin tarkoituksiin. Kyse on ollut lähinnä tietämättömyydestä johtuvasta väärin toimimisesta. Tietoturvaloukkausten syiden tarkastelu korostaa jatkuvan koulutuksen ja ohjeistuksen merkitystä. Tahallisten loukkausten vähäinen määrä viittaa siihen, että tietoturva- ja tietosuojakulttuuri on pääosin kunnossa, mutta väärän ohjeistuksen ja tietämättömyyden aiheuttamat virheet vaativat edelleen huomiota.

Tietosuojan vaikutustenarvioinnit

Tietosuojan vaikutustenarvioinnit ovat keskeinen osa tietosuojalainsäädännön vaatimusten noudattamista ja dokumentointia. Niiden tarkoituksena on tunnistaa ja vähentää henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä sekä tuottaa aineistoa, jolla voidaan osoittaa tietosuoja sääntelyn noudattaminen. Vaikutustenarviointeja voidaan käyttää jatkuvana apuna sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan toteuttamisessa sekä riskien tunnistamisessa ja hallinnassa erityisesti silloin, kun henkilötietojen käsittelyyn liittyy korkeita riskejä rekisteröidylle.

Tietosuojan vaikutustenarvioinnissa kuvataan henkilötietojen käsittelyä, arvioidaan käsittelyn tarpeellisuutta, oikeasuhteisuutta ja henkilötietojen käsittelystä aiheutuvat riskit ja tarvittavat toimenpiteet niiden hallitsemiseksi. Tavoitteena on arvioida, onko jäljelle jäänyt riski oikeutettu ja hyväksyttävissä käsillä olevissa olosuhteissa.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artikla määrää vaikutustenarvioinnin tekemisestä silloin, kun suunnitellaan henkilötietojen käsittelyä, joka todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin rekisteröidyn oikeuksille ja vapauksille. Lainsäädännössä ja tietosuojan valvontaviranomaisen ohjeistuksessa on määritelty tarkemmin tietyistä käsittelytoimista, jolloin vaikutustenarviointi on tehtävä. Näitä ovat esimerkiksi laajamittainen tietojen käsittely, arkaluonteisten tietojen käsittely tai heikossa asemassa olevien rekisteröityjen tietojen käsittely.

Vaikutustenarviointi voi koskea yksittäistä käsittelytoimea tai samankaltaisten käsittelytoimien kokonaisuutta. Yhtä vaikutustenarviointia voidaan käyttää ainoastaan samankaltaisten käsittelytoimien vaikutustenarvioinnissa, joiden luonne, laajuus, asiayhteys, tarkoitus ja riskit ovat samankaltaisia.

Tietosuojaan vaikutustenarviointi on tehtävä ennen henkilötietojen käsittelyn aloittamista. Sen tekeminen etukäteen auttaa tunnistamaan ja hallitsemaan riskejä, säästää kustannuksia ja varmistaa lainsäädännön noudattamisen. Se rakentaa luottamusta ja mahdollistaa ennaltaehkäisevien toimenpiteiden toteuttamisen. Tietosuojaan vaikutustenarvioinnin vaatimuksia sovelletaan myös ennen tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamista 25.5.2018 alkaneisiin ja edelleen käynnissä oleviin käsittelytoimiin. Rekisterinpitäjän on siis tehtävä vaikutustenarviointi myös käynnissä olevien käsittelytoimien osalta, jos lainsäädäntö velvoittaa siihen. Tehtyjä tietosuojaan vaikutustenarviointeja on päivitettävä tarvittaessa. Päivitys on tarpeen toimintaympäristön, lainsäädännön ja riskien muuttuessa, esimerkiksi uusien toiminnallisuuksien käyttöönoton yhteydessä. Päivitystarvetta on suositeltavaa arvioida säännöllisesti, esimerkiksi kahden vuoden välein.

Tietosuoja-asetuksessa ei ole tarkemmin määritelty vaikutustenarvioinnin toteuttamistapaa, mutta 35 artiklassa on lueteltu arvioinnin vähimmäissisältö. Kansallinen tietosuojaan valvontaviranomainen, tietosuojavaaltuutetun toimisto, on laatinut ohjeen vaikutustenarvioinnin tekemisen tueksi. Ohjeen rinnalle on laadittu myös Excel-työkalu, jota voi käyttää arvioinnin tekemiseen.

Hyvinvointialueen tietosuojavaastaava on laatinut tietosuojaan valvontaviranomaisen ohjeiden perusteella hyvinvointialueelle yleiset ohjeet tietosuojaan vaikutustenarviointien toteuttamisesta. Tietosuojaan vaikutustenarvioinnin kirjaamistyökalu perustuu myös valvontaviranomaisen malliin. Ohjeet ja kirjaamistyökalu ovat koko hyvinvointialueen henkilöstön saatavilla hyvinvointialueen intrassa.

Vuoden 2024 tietotilinpäätöksen selvityspyynnössä hyvinvointialueen toimialat ovat vastanneet tietosuojaan vaikutustenarviointeja koskeviin vastuu- ja toteutuskysymyksiin. Toimialoilta on pyydetty selvitystä siitä, onko toimialalla nimetty tietosuojayhteyshenkilöitä aluehallituksen hyväksymän tietoturva- ja tietosuoja politiikan mukaisesti. Tietoturva- ja tietosuoja politiikassa määritellään muiden tietoturvan ja tietosuojaan vastuiden ohella tietosuojaan vaikutustenarviointien toteuttamisen vastuuta. Tietoturva- ja tietosuoja politiikan mukaan hyvinvointialueen toimialoilla nimetyt tietoturva- ja/tai tietosuojayhteyshenkilöiden tehtävänä on omalla toimialallaan muun muassa tietosuojaan vaikutustenarviointien toteuttaminen. Toimialojen toimittamien selvitysten perusteella toimialoilla on nimetty yhteishenkilöitä seuraavasti:

- Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimiala 2 hlö
- Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimiala 2 hlö. Toimiala on linjannut, että tehtävään nimettyjen erityisasiantuntijoiden vastuihin ei kuulu osallistua tietosuojavaikutusten arviointityöhön. Tästä on kuitenkin poikettu tilanteessa, jossa arvioitavat asiat ovat kuuluneet tietosuojayhteyshenkilön asiantuntemuksen ja osaamisen piiriin.
- Vanhusten palvelujen toimiala 4 hlö.
- Terveystieteiden palvelujen toimiala 3 hlö.
- Keski-Uudenmaan pelastuslaitos 0 hlö.

Vuoden 2024 tietotilinpäätöksen selvityspyynnössä toimialoilta pyydettiin lisäksi selvitystä, onko toimialalta osallistuttu tietosuojaan vaikutustenarviointeihin ja mitkä ovat olleet keskeiset hyödyt ja ongelmat, joita vaikutustenarvioinnit ovat tuoneet esiin? Mitkä

asiat ovat vaikutustenarviointien perusteella kunnossa ja mitkä asiat eivät ole vaikutustenarviointien perusteella kunnossa? Toimialojen toimittamien selvitysten (s. 24–35) perusteella toimialoilta on vaihtelevasti osallistuttu tietosuojaan vaikutustenarviointeihin. Toimialojen selvityksistä käy ilmi, että saatavilla olevista ohjeista ja koulutuksista huolimatta toimialoilla ei ole riittävää osaamista ja asiantuntemusta arviointityöhön. Lisäksi haasteina mainitaan henkilöstön saatavuus ja riittävien resurssien varmistaminen. Tietosuojaan vaikutustenarviointien toteutustavassa ongelmaksi on noussut tilanteet, joissa uudelle tietojärjestelmälle ei ole projektipäällikköä tai palveluvastaavaa. Näissä tilanteissa vastuun jakaminen vaikutustenarviointien toteutuksen suhteen on ollut vaikeaa. Vaikutustenarvioinnin kirjaamistyökalua ei myöskään koeta käyttäjäystävälliseksi, siinä on päällekkäisyyksiä ja se on monimutkainen. Vaikutustenarvioinnit koetaan työläiksi, ja joissakin tapauksissa ne ovat jatkuneet kohtuuttoman pitkään, jääneet kesken tai hyväksymättä. Vaikutustenarviointien päivittämisen prosessi ei ole myöskään toimialojen kokemuksen mukaan selkeä.

Toimialojen toimittamien selvitysten perusteella tietosuojaan vaikutustenarviointeihin osallistumisen keskeisinä hyötyinä on ollut parantunut ymmärrys henkilötietojen käsittelyn riskeistä ja lainmukaisuudesta. Arvioinnit ovat tukeneet tietosuojakäytäntöjen kehittämistä ja yhtenäistämistä. Lisäksi on havaittu työnkulkuja, jotka vaativat sisäisten toimintamallien sopimista tai järjestelmäkehitystä toimittajan suuntaan. Esimerkiksi pääsynhallinnan kehittäminen järjestelmätoimittajien kanssa on auttanut parantamaan salasanojen monimutkaisuutta, luopumaan yhteiskäyttötunnuksista, edistämään henkilökohtaisten käyttäjätunnusten käyttöä, kertakirjautumista ja kaksivaiheista tunnistautumista.

Tietosuojaan vaikutustenarviointien osalta tilanne hyvinvointialueella on haasteellinen. Hyvinvointialueella ei välttämättä pystytä toteuttamaan vaikutustenarviointia ennen kuin henkilötietojen käsittely aloitetaan eikä tehtyjen vaikutustenarviointien päivitystarvetta pystytä tarkastamaan säännöllisin väliajoin. Käytännössä suurin yksittäinen syy tähän tilanteeseen on resurssipuute. Myös toimialojen osallistumattomuuden syyksi on raportoitu resurssipuutteet.

Tietosuojaan vastuut on määritelty hyvinvointialueen hallintosäännössä. Vaikutustenarvioinnit kuuluvat yhtenä osana hallintosäännön mukaisiin tietosuojavastuisiin. Hallintosäännön 24 §:n mukaan aluehallitus vastaa siitä, että hyvinvointialue täyttää tietosuojalainsäädännön mukaiset velvoitteet. Lisäksi hallintosäännön 32 §:n mukaan hyvinvointialuejohtaja vastaa hyvinvointialueen tietosuojaan ohjauksesta ja toimialajohtajan toimivaltaan kuuluu hallintosäännön 33 §:n mukaan päättää toimialan tietosuojaan järjestämisestä. Lisäksi tietosuojaan resurssien järjestämisestä on määritelty tarkemmin tietoturva- ja tietosuojapolitiikassa. Poliitiikan mukaan aluehallituksen ja hyvinvointialuejohtajan tulee huolehtia toiminnan riittävästä resursoinnista. Lisäksi toimialajohtajien tulee huolehtia riittävästä tietosuojaan resursoinnista toimialoillaan sekä lähijohtajien tulee järjestää riittävä resursointi tietosuojaan toteutukseksi omassa yksikössään.

Tietosuojaan vaikutustenarviointien tekemiseen tulee panostaa, jotta hyvinvointialue täyttää lainsäädännön asettamat vaatimukset ja pystyy suojaamaan rekisteröityjen

oikeuksia. Vaikutustenarvioinnit ovat keskeinen osa kestävästä tietosuojatyöstä, koska niiden avulla voidaan alusta alkaen huomioida kaikki mahdolliset seuraukset, joita tietojenkäsittelytoimet voivat aiheuttaa. Tämä auttaa havaitsemaan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät uhat ajoissa ja määrittelemään tarvittavat toimenpiteet niiden välttämiseksi. Käsittelyn muuttaminen suunnitteluvaiheessa on yleensä taloudellisesti merkittävästi kannattavampaa kuin puutteiden ja ongelmien korjaaminen jälkikäteen. Jos tietosuoja-vaikutuksia ei voida hyväksyä, voidaan koko suunnitelma joutua peruuttamaan. Jos puolestaan käsittelyyn liittyvä uhka konkretisoituu, vaikutustenarvioinnin dokumentaatio voi auttaa osoittamaan, että rekisterinpitäjä yritti asianmukaisesti estää tapahtuman. Näin voidaan vähentää riskiä vahinkovastuusta, negatiivisesta julkisuudesta ja maineen menettämisestä. Perusteellisesti toteutetut tietosuojan vaikutustenarvioinnit tarjoavat myös merkittäviä etuja. Ne vähentävät huomattavasti tietoturvaloukkauksien ja yksityisyyttä loukkaavien toimien todennäköisyyttä. Niiden avulla voidaan tehokkaasti tunnistaa ja hallita riskejä, mikä säästää kustannuksia ja varmistaa lainsäädännön noudattamisen. Lisäksi vaikutustenarvioinnit voivat tuoda maine-etuja. Vaikutustenarvioinnit osoittavat, että organisaatio ottaa tietosuojan vakavasti ja pyrkii aktiivisesti suojelemaan rekisteröityjen oikeuksia. Tämä lisää läpinäkyvyyttä ja luottamusta rekisteröityjen keskuudessa, mikä vahvistaa organisaation ja asiakkaiden välistä suhdetta. Kun rekisteröidyt luottavat, että heidän tietojensa käsitellään asianmukaisesti ja turvallisesti, se parantaa asiakastytyvyyttä ja -uskollisuutta.

Vuoden 2024 tietotilinpäätöksessä tietosuojavastaava korostaa, että tietosuojan vaikutustenarviointi on pakollinen toimenpide, kun laissa määritellyt edellytykset täyttyvät. Hallintosäännön 33 §:n mukaan vastuu toimialan tietosuojan järjestämisestä on toimialajohtajalla. Toimialojen asiantuntijoilla ei kuitenkaan ole riittävästi henkilö- ja aikaresursseja huolehtia vaikutustenarvioinneista, minkä vuoksi osallistuminen on ollut vähäistä. Vaikutustenarviointien laiminlyönti, kun lainsäädännössä määritellyt edellytykset täyttyvät, on tietosuoja-asetuksen vastaista ja voi johtaa asetuksessa määritettyihin seuraamuksiin. Lisäksi tekemättä jättäminen voi aiheuttaa merkittäviä riskejä rekisteröidyille. Tietosuojan vaikutustenarviointiprosessi ja -resurssit tulee hyvinvointialueella osoittaa sellaisiksi, että arviointityötä voidaan käytännössä toteuttaa onnistuneesti. Tietosuojan vaikutustenarvioinnit vaativat riittävästi aikaa ja resursseja. Vaikutustenarvioinnit ovat pysyvä osa hyvinvointialueen toimintoja, ja niihin tulee olla toimiva sisäinen prosessi ja riittävä resurssointi. Vuonna 2025 on tarkoitus uudistaa ja parantaa vaikutustenarviointiprosessia käytännön kokemusten perusteella. Uudistuksessa pyritään osallistamaan toimialoja enemmän tietosuojan vaikutustenarviointeihin ja parantamaan sisäistä prosessia. Toimialojen osallistaminen ja sisäisten resurssien vahvistaminen ovat keskeisiä tekijöitä arviointityön onnistumisessa. Lisäksi arviointityön tehokkuutta ja käyttäjäystävällisyyttä voidaan tukea teknisillä ratkaisuilla. Hyvinvointialueen on noudatettava tietosuojalainsäädäntöä kaikessa henkilötietojen käsittelyssä.

Tietosuojaselosteet

Yleinen tietosuojasetuksen mukaan rekisterinpitäjän on toimitettava rekisteröidylle henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedot. Läpinäkyvyyden periaatteesta säädetään osana lainmukaisen ja asianmukaisen käsittelyn periaatetta. Henkilötietoja on käsiteltävä rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi, ja rekisterinpitäjän on pystyttävä osoittamaan, että näin on toimittu.

Rekisterinpitäjän on annettava rekisteröidylle henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedot tiiviisti esitetyssä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä. Informoinnin tarkoituksena on, että rekisteröity saa kattavan ja selkeän kuvan henkilötietojen käsittelyn kokonaisuudesta. Asiakirjaa, jolla informaatio rekisteröidylle annetaan, kutsutaan usein tietosuojaselosteeksi.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue antaa rekisteröidylle tarvittavan informaation hyvinvointialueen julkisilla verkkosivuilla olevissa tietosuojaselosteissaan (<https://vakehyva.fi/fi/henkilotietojen-kasittely>). Niiden avulla rekisteröidylle kerrotaan, miten ja millä perusteella henkilötietoja käsitellään. Tietosuojaselosteiden lisäksi tietojen käsittelystä kerrotaan myös aktiivisesti rekisteröidylle esimerkiksi palvelukäynneillä.

Tietosuojasetuksessa veloitetaan rekisterinpitäjiä arvioimaan, onko annettu informaatio kielen ja johdonmukaisuuden kannalta ymmärrettävää. Arvio tulisi tehdä aina kohderyhmän mukaan. Vuonna 2024 tietosuojaselosteet on hallintopalveluissa tarkastettu ja tietotilinpäätöksen selvityspyynnössä on pyydetty toimialoilta selvitystä, löytyykö verkkosivuilta tietosuojaselosteet kaikista toimialan henkilötietorekistereistä ja mikäli selosteita puuttuu verkkosivuilta, mistä rekistereistä tietosuojaselostetta ei ole tehty? Lisäksi on pyydetty tarkistamaan, että tietosuojaselosteet ovat saatavilla asiakaskunnasta riippuen käännösinä esimerkiksi ruotsiksi tai englanniksi.

Toimitaloilta saatujen vastausten perusteella tietosuojaselosteiden tarkastus ei ole kuitenkaan jalkautunut toimialoille heikon tiedonkulun vuoksi. Tiedonkulkua ja informointia tietosuojaselosteiden päivitysprosessista, tarpeista ja laajuudesta tulee lisätä hyvinvointialuetasoisesti. Toimialojen toimittamien selvitysten perusteella tietosuojaselosteita ei ole tarkastettu vuonna 2024 toimialoilla. Vuonna 2025 on tarkoitus uudistaa ja parantaa tietosuojaselosteiden päivitysprosessia käytännön kokemusten perusteella. Uudistus pyrkii varmistamaan, että tietosuojaselosteiden päivitysprosessi on tehokas ja kattava, ja että toimialat ovat paremmin mukana prosessissa. Tämä edellyttää selkeää viestintää ja yhteistyötä.

Tietosuojaselosteet ovat hyvinvointialueen verkkosivuilla pääosin saatavilla vain suomeksi. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on kaksikielinen hyvinvointialue, jolla on velvollisuus huolehtia ruotsin- ja suomenkielisen väestön oikeuksien yhdenvertaisesta toteutumisesta hyvinvointialueen kaikilla palvelualueilla asioidessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 5 §:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuolto on järjestettävä sekä suomeksi että ruotsiksi kaksikielisellä hyvinvointialueella siten, että asiakkaat saavat palvelut valitsemallaan kielellä, joko

suomeksi tai ruotsiksi. Lisäksi toimialojen toimittamien selvitysten perusteella erityisesti aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimialalla on tunnistettu tarve kääntää tietosuojaselosteita myös englanniksi. Aikuissosiaalityön palvelualueella noin 40 % asiakkaista puhuu äidinkielenään muuta kieltä kuin suomea, ja vammaispalveluissa vastaava osuus on noin 20 %. Tietosuojaselosteiden saatavuus eri kielillä on olennainen osa asiakaslähtöistä tietosuojatyötä. Tietotilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä on tunnistettu tietosuojaselosteiden puute ruotsiksi ja englanniksi. Molemmat kieliversiot tullaan toteuttamaan vuoden 2025 tietosuojaselosteiden päivityksessä. Tämä parantaa tietosuojaselosteiden saavutettavuutta. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että tietosuojaselosteet ovat selkokielisiä, jotta ne ovat mahdollisimman ymmärrettäviä kaikille asiakkaille kielitaidosta ja taustasta riippumatta. Tämä edellyttää selkeää ja yksinkertaista kieltä sekä asiakaslähtöistä lähestymistapaa tietosuojaviestinnässä.

Rekisteröityjen toimenpidepyynnöt

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyillä on oikeuksia liittyen omiin henkilötietoihinsa ja niiden käsittelyyn. Rekisteröidyllä on muun muassa oikeus tietää käsitelläänkö hänen henkilötietojaan ja mitä henkilötietoja käsitellään sekä pyytää häntä koskevat tiedot itselleen. Lisäksi rekisteröidyllä on oikeus vaatia virheelliset henkilötiedot oikaistavaksi. Muita rekisteröidyn oikeuksia sovelletaan eri tavoin riippuen siitä, mikä on henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste. Esimerkiksi oikeutta tietojen poistamiseen ei sovelleta lakisääteisesti säilytettäviin tietoihin. Rekisterinpitäjän velvollisuutena on helpottaa rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä ja varmistaa oikeuksien tehokas toteutuminen.

Rekisteröidyn oikeuksiin liittyvät asiakkaiden toimenpidepyynnöt on Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella esitettävä ensisijaisesti sähköisen asioinnin palvelun (<https://asiointi.vakehyva.fi/>) kautta, jonne kirjaudutaan pankkitunnuksilla. Sähköisen asioinnin palvelussa Tietopyynnöt -kohdassa on eri tarkoituksiin sopivia lomakkeita. Sähköisen asioinnin palvelun kautta saapuneet toimenpidepyynnöt käsitellään kirjaamossa. Lisäksi rekisteröidyn oikeuksiin liittyviä toimenpidepyyntöjä voidaan esittää muiden asiointikanavien kautta kuten puhelimitse, sähköpostitse tai suoraan asiakastapaamisella.

Tietotilinpäätöksen selvityspyynnössä on pyydetty kirjaamolta selvitystä, kuinka paljon rekisteröityjen toimenpidepyyntöjä sähköisen asioinnin palvelun kautta on esitetty vuonna 2024. Saadun selvityksen perusteella sähköisen asioinnin palvelun kautta on kirjaamossa käsitelty yhteensä 1143 kpl asiakkaiden esittämää tietosuojaan liittyvää toimenpidepyyntöä. Näistä suurin osa 1092 kpl (n. 95 %) oli tietosuoja-asetuksen mukaista tietojen tarkastuspyyntöä ja 51 kpl (n. 5 %) tietosuoja-asetuksen mukaista tietojen oikaisupyyntöä. Lisäksi toimenpidepyyntöjä käsiteltiin muiden asiointikanavien kautta.

Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisterinpitäjän on lähtökohtaisesti vastattava rekisteröidyn toimenpidepyyntöihin ilman aiheetonta viivytystä, mutta viimeistään kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Määräaikaa voidaan tarvittaessa jatkaa

enintään kahdella kuukaudella, jos pyyntö on laaja ja monimutkainen. Käsittelyn jatkamisesta on kuitenkin ilmoitettava rekisteröidylle kuukauden kuluessa pyynnön saamisesta. Tietosuojaan liittyvät toimenpidepyynnöt on käsitelty hyvinvointialueella pääosin kuukauden aikarajassa. Toimenpidepyyntöjen käsittely on viipynyt erityisesti perheiden erityispalvelujen palvelualueella, jossa laajojen ja useampaan palveluun liittyvien tarkastuspyyntöjen käsittelyssä on voinut kestää kahdesta kolmeen kuukautta. Viivästysten syynä on ollut tarkastuspyyntöjen vaatima suuri työmäärä. Rekisteröityjen toimenpidepyyntöjen osalta on jatkossa varmistettava että, jos toimenpidepyyntöön ei pystytä vastaamaan kuukauden kuluessa esimerkiksi pyynnön laajuuden ja sen vaativan suuren työmäärän vuoksi, toimenpidepyynnön tekijälle on vastattava vähintään kertomalla toimenpidepyynnön käsittelyyn ottamisesta ja aikataulusta, jossa toimenpidepyyntöön tullaan vastaamaan.

Toimialojen raportit

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimiala

Tietotilinpäätös 2024

Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen sekä asiakastietojen käytön ja luovutuksen valvonta

Henkilötietojenkäytön valvonta on järjestetty toimialalla Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen yhteisen tietojen käytön valvonnan ohjeen mukaisesti. Toimialalla ei ole omaa lokitietojen valvonnan ohjeistusta. Ohjeistusta jalkautettu joulukuussa 2024 saadun tiivistetyn ohjeistuksen osalta.

Toimialalla tehtiin vuoden 2024 tietojen käytön osalta lokitietojen pyynnot vuoden 2025 tammikuussa. Tiedot pyydettiin ohjeen mukaisesti jokaisesta yksiköstä. Lokitietoja tarkastettiin yhteensä neljän työntekijän osalta: lastensuojelun kuntouttava sijaishuolto, palvelutarpeen arviointi ja perhesosiaalityö, lapsiperheiden neuvonta ja ohjaus ja lapsiperheiden kuntoutus- ja lääkäripalvelut. Tarkastelussa ei ilmennyt väärinkäyttötapauksia.

Lokitietojen tarkastusprosessi ja sen aikatauluttaminen eivät olleet vuoden 2024 aikana toimialan tiedossa. Vuodelle 2025 on esitetty toive tarkastusten viemisestä tietohallinnon vuosikelloon.

Kerätyn palautteen mukaan Lokilistat ovat todella työllistäviä, mutta eivät liian vaikealukuisia. Ne vievät kuitenkin kohtuuttomasti työaikaa lähiesihenkilöiltä.

Tietosuojaan vaikutustenarvioinnit

Toimialalla on nimetty kaksi tietosuojayhteyshenkilöä.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialalla on osallistuttu seuraaviin tietosuojavaikutusten arviointeihin vuonna 2024: Aura, Proconsona, Zoom lasten kuntoutuksen etäryhmät, Perhehoitajien rekisteri, Maisa-viestintä (apotti) Apotti viestintä hoitosuhteessa oleville henkilöille (Maisa), Opiskeluhuollon psykologit apottiin, Oppilashuollon Vantaa google-käyttö, Apotin käyttö ostopalvelulääkäri, Tetrasim: Vaikutusten arviointi kesken ja XDS.

Vaikutustenarviointien perusteella on havaittu, että seuraavat asiat eivät ole kunnossa:

- Lähijohtajat eivät muista poistaa oikeuksia riittävän nopeasti.
- Paperisia asiakirjoja säilytetään tiloissa, joissa lukittu ovi voi unohtua auki.
- Selosteet suomeksi tai ruotsiksi puuttuvat.
- Ohjelmassa annettu rooli voi antaa liian laajat mahdollisuudet tarkastella asiakkaan tietoja.

Tietosuojaselosteet

Tietosuojaselosteita ei ole päivitetty eikä kommentoitu vuonna 2024. Verkkosivuilta löytyvät seuraavat selosteet:

- Perheoikeudellisten palveluiden asiakasrekisteri
- Hyvinvointialueelle sijoitettujen lasten valvontarekisteri
- Lapsiperheille annettavan tuen asiakasrekisterissä
- Tietosuojaseloste lastensuojelu
- Opiskeluhuollon tietosuojaseloste ja informointiasiakirja

Puutteena on havaittu, että perhehoidon rekisteri puuttuu. Tämä on sovittu lisättäväksi tulevien päivitysten yhteydessä. Lisäksi on tunnistettu tarve päivittää tietosuojaselosteita kaikkien nykyisten tietosuojaselosteiden osalta.

Toimialalla tulee myös tarkastella syntyviä tietosuojaselostetarpeita mm. sellaisten suostumukseen perustuvien toimintojen osalta, jotka liittyvät mm. asukkaiden osallistamiseen ja palvelujen kehittämiseen ja joiden tietosuojaselosteesta ei olisi tietoa lainsäädännön perusteella.

Tietosuojan vuosikellon mukaisesti tietosuojaselosteet ovat tietosuojatiimissä tarkasteltavana alkuvuodesta ja toimialat kommentoivat niitä seuraavan kerran helmi-maaliskuun 2025 vaihteessa. Tässä prosessissa on havaittu heikko tiedonkulku tietosuojaselosteiden kommentoinnin osalta. Tiedonkulkua ja informointia päivitysprosessista, tarpeista ja laajuudesta tulee hyvinvointialuetasoisesti lisätä. Toimialalla ei ole tunnistettu tarvetta kääntää tietosuojaselosteita englanniksi, mutta tietosuojavaikutusten arvioinneissa on tunnistettu, että on mahdollinen riski, ettei tietosuojavaikutuksia ole tehty ruotsiksi ja englanniksi. Toimialalla ei ole sovittua käytäntöä tietosuojaselosteiden päivittämiselle. Kokonaisuudessaan on havaittu, että hyvinvointialuetasoisesti prosessia ja tiedonkulkua tulee parantaa.

Tietosuojakoulutus

Toimialalla on veloitettu uusia työntekijöitä suorittamaan koulutus ennen kuin he alkavat käsitellä henkilötietoja. Koulutus on koettu erittäin hyödylliseksi ja sen tekemiseen on löydetty riittävä aika.

Toimialan omat nostot vuoden 2024 henkilötietojen käsittelyssä

Lokitietojen tarkastaminen on lähiesihenkilöille tunnistetusti laaja tehtävä ja tämän prosessin keskittämistä tulisi tarkastella hyvinvointialueella. Mahdollinen yhteistyö tietohallinnon ja hallintopalvelujen kanssa on tarpeen kuitenkin huomioiden tietosuoja.

Hyvinvointialuetasoisesti on tarvetta lisätä tietoisuutta tietosuojasta ja siihen liittyvistä prosesseista ja vastuista. Tietosuojayhteyshenkilöille tulee järjestää tarvittava koulutus aiheeseen liittyen ja vastuunjako sekä tehtävät tulee selkiyttää. Lisäksi tietosuojarahmällä tulisi olla säännöllinen kokousrakenne ja tietosuojayhteyshenkilöillä selkeät konsultaatiomallit. Hyvinvointialueen yhteisen tietosuojavuosikellorakenteen avulla voitaisiin varmistaa, että mm. lokitiedot tulevat tarkistetuksi

Aikuissosiaalityö ja vammaispalvelujen toimiala

Tietotilinpäätös 2024

Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen sekä asiakastietojen käytön ja luovutuksen valvonta

Toimialalla ei ole omaa erillistä ohjeistusta, vaan noudatamme hyvinvointialueen yleisiä tietosuoja- ja tietoturvaohjeita. Toimialan palvelualueiden lähijohtajat suorittavat vuosittain pistokoeluonteisia lokitietotarkastuksia henkilötietojen käytön valvomiseksi ja mahdollisten väärinkäytösten havaitsemiseksi. Tarkastuksista tehdään dokumentoidut merkinnät, ja havaitut poikkeamat käsitellään viipymättä.

Toimialalla toteutettiin vuonna 2024 yhteensä 22 tarkistusta, ja tietojen väärinkäyttötapauksia ei havaittu.

Lokilistat ovat pääosin ymmärrettäviä, mutta niiden tehokas tarkastaminen edellyttää tarkastajalta asiakkuuksien tuntemusta. Tarkistus vaikeutuu erityisesti silloin, jos lokilistalla on runsaasti kirjauksia, mikä voi hidastaa analysointia ja lisätä työmäärää.

Tietosuojan vaikutustenarvioinnit

Toimialalla on nimetty kaksi tietosuojayhteyshenkilöä aluehallituksen hyväksymän tietoturva- ja tietosuojapolitiikan mukaisesti, mutta toimiala on linjannut, että tehtävään nimettyjen erityisasiantuntijoiden vastuihin ei kuulu osallistua tietosuojavaikutusten arviointityöhön.

Toimialan sisällä ei tällä hetkellä ole riittävää osaamista tietosuoja-asioihin, mikä on johtanut haasteisiin muun muassa tietosuojaselosteiden ylläpitämisessä ja vaikutustenarviointien toteuttamisessa. Tämän vuoksi konsernipalveluiden tarjoama tuki olisi keskeisessä roolissa, ja sen saatavuutta sekä hyödyntämistä tulisi aktiivisesti edistää. Lisäksi on tärkeää lisätä tietosuojakoulutusta, jotta vastuuhenkilöille ja muille asiasta vastaaville henkilöille voidaan tarjota tarvittavat valmiudet huolehtia tietosuojavelvoitteista asianmukaisesti.

Toimialan tietosuojayhteyshenkilöiden vastuualueeseen ei lähtökohtaisesti ole kuulunut tietosuojan vaikutustenarviointityöhön osallistuminen. Tästä on kuitenkin poikettu tilanteessa, jossa arvioitavat asiat ovat kuuluneet tietosuojayhteyshenkilön asiantuntemuksen ja osaamisen piiriin. Toimialalla on ollut yleisesti haasteita löytää riittävän osaavia henkilöitä osallistumaan vaikutustenarviointeihin.

Vaikutustenarviointien keskeisenä hyötynä on ollut parantunut ymmärrys henkilötietojen käsittelyn riskeistä ja lainmukaisuudesta. Arvioinnit ovat myös osaltaan tukeneet tietosuojakäytäntöjen kehittämistä ja yhtenäistämistä. Haasteina on ollut osaavan henkilöstön saatavuus sekä riittävien resurssien varmistaminen arviointityölle.

Tietosuojaselosteet

Tietosuojaselosteita ei ole kommentoitu tai päivitetty vuonna 2024.

VAKEn verkkosivuilta löytyvät tietosuojaselosteet kaikista toimialan henkilötietorekistereistä, joita tullaan päivittämään tietosuojatiimin osalta helmi-maaliskuun 2025 aikana.

Toimialalla on tunnistettu tarve kääntää tietosuojaselosteita myös ruotsiksi ja englanniksi. Aikuissosiaalityön palvelualueella noin 40 % asiakkaista puhuu äidinkielenään muuta kieltä kuin suomea, ja vammaispalveluissa vastaava osuus on noin 20 %. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että tietosuojaselosteet ovat selkokielisiä, jotta ne ovat mahdollisimman ymmärrettäviä kaikille asiakkaille kielitaidosta ja taustasta riippumatta.

Tietosuojaselosteiden päivitystyöstä ajantasaiseksi ei ole tehty tarkkaa vastuunjakoa. Tarve vastuutuksen selkeyttämiseksi on tunnistettu.

Tietosuojakoulutus

Toimialalla ei ole tietoa, onko uusia työntekijöitä veloitettu suorittamaan koulutus ennen kuin he alkavat käsitellä henkilötietoja. Aikaa koulutuksen suorittamiseen on ollut riittävästi.

Toimialan omat nostot vuoden 2024 henkilötietojen käsittelyssä

Toimialan tietosuojayhteyshenkilöiden yhteistyöryhmä ei ole kokoontunut vuoden 2024 aikana kertaakaan, mikä on heikentänyt tiedonkulkua ja yhteistä koordinoitua tietosuojakäytännöissä. Toimialalla on tunnistettu tarve parantaa henkilötietojen käsittelyyn liittyvää tietosuojan hallintaa, lisätä yhteistyötä konsernipalveluiden kanssa sekä kehittää koulutusta ja ohjeistuksia, jotta henkilötietojen käsittelyä voidaan jatkossa toteuttaa ja valvoa entistä järjestelmällisemmin.

Vanhusten palvelujen toimiala

Tietotilinpäätös 2024

Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen sekä asiakastietojen käytön ja luovutuksen valvonta

Hyvinvointialueen käynnistämisen jälkeen Tietohallinnon hankkimilla järjestelmillä on määrittelyissä jo huomioitu henkilötietojen tallennus ja lokitietojen seuranta. HVA ei siis ota käyttöön järjestelmiä, joissa lokit olisivat lähtökohtaisesti puutteelliset. Toimialalla saattaa kuitenkin olla käytössään vanhoja, hyvinvointialueelle siirrettyjä järjestelmiä, joiden osalta ei ole päivitetty, tarkistettu tai tehty tietosuoja vaikutustenarviointia, jossa tämä asia olisi kuvattuna.

Toimialalla käytetään hyvinvointialuetasosta Tietojen käytön valvonnan ohjeistusta. Vanhuspalvelujen toimialalla omavalvontasuunnitelmaan on kirjattu, miten asiakas- ja potilastietojen turvallinen käsittely varmistetaan. Omavalvontasuunnitelma sisältää lokitietojen tarkistamista. Lisäksi toimintayksikön lähijohtaja kirjoittaa omavalvontasuunnitelmaan, miten hän varmistaa osana johtamista turvallisten henkilötietojen käsittelyn toteutumisen.

Hoiva-asumisen palvelualueella kaikkien yksiköiden esihenkilöt tekivät Apotin lokitietojen tarkastukset ohjeen mukaisesti marraskuussa 2024. Käytännössä tarkastus toteutettiin siten, että tehtäväaluepäälliköt valitsivat sattumanvaraisesti kunkin esihenkilön alaisista yhden työntekijän, jonka sormenjälkiraportin esihenkilö pyysi tarkastettavaksi. Tehtyjen sormenjälkiraporttien pohjalta ei noussut esiin väärinkäytöksiä. Muiden käytössä olevien järjestelmien osalta vastaavanlaisia säännönmukaisia lokitietojen tarkastuksia ei ole tehty.

Kotona asumisen palveluissa lokitietojen satunnainen tarkastus toteutettiin yksiköissä marras-joulukuun aikana. Esihenkilö yhdessä tehtäväaluepäällikön kanssa katsoi sattumanvaraisesti työntekijän, jonka sormenjälkiraportti asiakastietojärjestelmä Apotin osalta pyydettiin. Tehtyjen selvitysten osalta ei noussut esiin väärinkäytöksiä.

Keväällä 2024 tehtiin lisäksi yhden kotihoidon työntekijän kohdalla lokitietojen tarkistus väärinkäytösepäilyyn vuoksi. Tässä tarkastuksessa ilmeni virheellistä toimintaa, johon puututtuun työnjohdollisin keinoin ja informoitiin asianomaisia ohjeiden mukaisesti.

Hoiva-asumisen palveluissa lähijohtajien kokemus Apotin sormenjälkiraportin ymmärrettävyydestä vaihteli, osan mielestä raportti oli selkeä ja osa koki tarvitsevänsä tarkemman ohjeen raportin tarkastamisen tueksi ja koki, ettei raportin perusteella saada täyttä varmuutta tietojen käytön asianmukaisuudesta. Lähes kaikki lähijohtajat kokivat, että raportin tarkastaminen vie liikaa aikaa. Raportin aikaa vievyys korostui lyhytaikaisyksiköissä sekä kuntoutus- ja arviointiyksiköissä, joissa yksikön vuosittainen vaihtuva asiakasmäärä on suurempi.

Kotona asumisen palveluissa lähijohtajien ja tehtäväaluepäälliköiden kokemus Apotin sormenjälkiraportin tarkastamisesta on työläs ja aikaan vievä. Kaikissa palveluissa

kuukauden aikana kohdattujen asiakkaiden määrät suuria ja jokaisen raportilla esiin nousevan kohdan tarkistaminen todella aikaa vievää.

Tietosuojan vaikutustenarvioinnit

Vanhuspalvelujen joryssa 12.4.2023 nimetty 2 yhteyshenkilöä (1/palvelualue). Lisäksi toimialatasoisesti erityisasiantuntijat (2). Työryhmä, johon tietosuojayhteyshenkilöt osallistuvat tietoturva- ja tietosuojatyöryhmään vuoropuhelun tarkoituksessa, on kokoontunut kerran 12/2023, kutsuja ei sen jälkeen ole tullut. Myöskään kutsua tietosuojavaikutusten arviointia koskevaan koulutukseen ei ole tullut, koulutusvideoita on intrassa.

Tietosuojayhteyshenkilön tehtäviin ja rooliin liittyen asia vietiin hva:n johtoryhmän käsittelyyn 19.6.2023.

Toimialalta/palvelualueilta on osallistuttu tietosuojan vaikutustenarviointeihin, jotka koskettavat vanhusten palveluita.

Vaikutustenarviointien hyötynä on erityisesti niiden työnkulkujen huomaaminen, jotka vaativat sisäisten toimintamallien sopimista tai järjestelmäkehitystä toimittajan suuntaan. Esimerkiksi pääsynhallinnan kehittäminen järjestelmätoimittajien kanssa on yksi osa-alue, jossa on lähdetty puuttumaan mm. salasanojen riittävään monimutkaisuuteen, yhteiskäyttötunnuksista luopumiseen edistään henkilökohtaisia käyttäjätunnuksia, kertakirjautumista ja kaksivaiheista tunnistautumista.

Vaikutustenarvioinnin tekeminen edellyttää syvällistä järjestelmän tuntemusta, ja vaatii yhteistyötä toimittajan, toimialan ja Tietohallinnon välillä. Ongelmaksi on noussut tilanteet, joissa uudelle järjestelmälle ei ole projektipäällikköä, tai toimialahankintana on otettu käyttöön järjestelmä, jolle ei ole nimettynä Tietohallinnosta palveluvastaavaa. Näissä tilanteissa vastuun jakaminen vaikutusten arviointien suhteen on ollut vaikeaa, ja usein ne on koordinoitu ja tehty toimialan asiantuntijan ja tietohallinnon asiakkuusvastaavan yhteistyönä hyödyntäen tarvittavia tahoja (esim. yksikön lähijohtajat, nimetyt pääkäyttäjät, Tietohallinnon palveluvastaavat).

Pitkään käytössä olleiden järjestelmien kohdalla vaikutustenarvioinnin päivitys tai puuttuvan vaikutustenarvioinnin tekeminen on nostanut tarpeellisia keskusteluja siitä, miten järjestelmien tiedon poisto automatisoidaan 12 vuoden vaadeajan jälkeen, näissä työnkuluissa on osalla toimittajista vielä kehitettävää.

Vaikutustenarvioinnin pohja ei ole käyttäjäystävällinen, pohjassa on päällekkäisyyttä ja se on monimutkainen. Vaikutustenarviointiin ei ole järjestetty koulutusta uusille vastuushenkilöille, mikä näkyy osaamisessa.

Vanhuspalveluja koskevissa vaikutustenarvioinneissa on yleisesti jääty alhaiselle riskitasolle. Henkilötietojen käsittelyä ei tapahdu EU/ETA-maiden ulkopuolella, mikä lisää turvallisuutta. Useimmiten riskeiksi on tunnistettu varsin manuaalinen ja muistinvarainen käyttöoikeuksien hallintaprosessi sekä vapaatekstikentät järjestelmissä, joihin on riski kirjata tarpeetonta asiakastietoa.

Myös salasanavaatimukset ovat olleet osassa järjestelmiä liian heikot, Jatkokehitystoiveina on laitettu vahvan salasanan vaatimuksia eteenpäin, samoin VAKEn verkkotunnuksella suorakirjautumisen mahdollistamista kehitystoiveissa.

Yhteiskäyttötunnuksia on joihinkin järjestelmiin edelleen pystytty saamaan, näitä on tunnistettu arviointien yhteydessä ja jo käytössä olevien järjestelmien osalta näitä hoidetaan pois käytöstä. Lokitietojen luovuttaminen 12 vuoden ajan ei välttämättä onnistu kaikista järjestelmistä, vaan esim. vain 5 vuoden ajan.

Tietosuojaselosteet

lääkäiden palvelujen ja omaishoidon tuen tietosuojaselosteita ei ole päivitetty.

Tarkastus/päivitys tehtävä:

- lääkäiden palvelut.pdf, päivitysajankohta 11/2022
- Omaishoidon tuki.pdf, päivitysajankohta ei näkyvillä

lääkäiden palvelujen ja omaishoidon tuen tietosuojaselosteissa mainitut henkilötiedot on kuitenkin tietosuojanvaikutustenarviointien yhteydessä tarkistettu ja varmistettu, ettei arvioinnin kohteena olevan järjestelmän osalta kerätä/tallenneta sellaisia tietoja, joita ei olisi selosteessa jo mainittu.

Muita kuin VAKEn verkkosivuilta henkilötietorekistereitä ei tulisi olla.

Päivityksen jälkeen käännettävä ruotsiksi ja mahdollisesti englanniksi. Tällä hetkellä käytettävä Google-kääntäjä tietosuojaselosteen kääntämisessä.

Päivityksestä vastaavia henkilöitä ei ole nimetty. Nähdään tarpeellisena, että heräte päivitykseen tulisi vuosittain esimerkiksi hallintopalveluista.

Tietosuojakoulutus

Palvelualueilla henkilöstöä veloitetaan suorittamaan koulutukset mahdollisimman pian työsuhteen alkamisen jälkeen. Lähijohtajat tarkastavat henkilöstönsä suoritukset säännöllisesti vähintään vuosittain osana henkilöstön osaamiskartoitusta.

Hoiva-asumisen palvelualueella lähijohtajat tarkastavat pakollisten tietosuoja- ja tietoturvakoulutusten suorittamisen henkilöstönsä osalta säännöllisesti, vähintään vuosittain. Näiden tarkastaminen kalenteroidaan jatkossa palvelualueen lähijohtajien vuosikelloon, jotta saadaan käytänne näkyväksi osaksi vuoden kulkua.

Hoiva-asumisen palveluissa palvelualueen lähijohtajille tehdyn kartoituksen perusteella voidaan todeta, että kokemus koulutuskokonaisuuden hyödyllisyydestä vaihteli. Toisaalta koettiin koulutukset hyödyllisinä, toisaalta koettiin, että asiasisällön ymmärryksessä voi osalla työntekijöistä olla haasteita liittyen esimerkiksi kielellisiin tekijöihin. Lähijohtajat mahdollistavat ajankäyttöä koulutuksiin. Koulutuksiin on käytettävissä aikaa koko vuosi ja tästä näkökulmasta koulutuskokonaisuuteen kuuluvien osioiden aikatauluttaminen pitkin vuotta onnistuu. Kuitenkin koettiin, että äidinkielenään muuta kieltä kuin suomea puhuville koulutukseen tulee varata pidempi aika.

Tietosuojakoulutukset vievät ajallisesti melko paljon työaikaan (noin 3 h). Kurssit ovat suoritettavissa suomeksi, joten kielitaito tulee olla riittävällä tasolla.

Kotona asumisen palveluissa koulutukset koetaan sisällöllisesti hyvinä mutta vievät paljon aikaa. Aihe on tärkeä ja vuosittainen asian kertaaminen on koettu hyvänä.

Toimialan omat nostot vuoden 2024 henkilötietojen käsittelyssä

Hoiva-asumisen palveluissa turvasähköposti otettu käyttöön loppuvuodesta 2024 ja nimetty palvelualueelta turvasähköpostia käyttävät. Turvasähköpostin käyttö mahdollistaa nyt esimerkiksi muistutusvastausten toimittamisen sähköisesti, jos tämä ollut asianosaisen toiveena. Tietoturvallisen tallennustilan saaminen käyttöön olisi todella tärkeää. Palvelualueella tarkastettu syksyllä 2024 ohjeistusta siitä, ettei yksiköiden Teamsissa säilytetä henkilötietoja kootuissa tiedostoissa.

Kotona asumisen palveluissa turvasähköpostin käyttöön ottaminen on parantanut tietoturvallisuutta ja sujuvoittanut yhteydenpitoa sähköisesti asiakkaiden ja läheisten kanssa.

Terveydenhuollon palvelujen toimiala

Tietotilinpäätös 2024

Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen sekä asiakastietojen käytön ja luovutuksen valvonta

- Tietohallinnon asiakas- ja potilastietojärjestelmäpäällikkö selvityksen mukaan toimialaoilla ei ole tehty säännöllisiä tarkastuksia vuonna 2024 tietojen käytön valvonnan ohjeen mukaisesti. Pistemäisten tarkastusten lukumäärästä ei ole saatu tietoa. Tietojen käytön valvontaan liittyvää kokonaisuutta on selvitetty tammikuun aikana yhteistyössä tietosuojatiimin ja tietohallinnon asiantuntijoiden kanssa. Alla Terhun havaintoja tietojen käytön valvonnan haasteista:
- Tietojen käytön valvonnan ohje oli hyväksytty hallintopalveluissa, mutta ohjetta ei ilmeisesti ole jalkautettu johtoryhmien kautta kentälle työksi.
- Tammikuussa Terhu vastaanotti tietosuojatiimiltä muiden toimialojen ohella tiivistetyn ohjeen tietojen käytön valvonnasta. Terhun johto päätti, että ohjetta muokataan selkeämmäksi ja pilotoidaan sairaalapalveluiden palvelualuejohtaja toimesta. Pilotissa havaittiin useita merkittäviä ongelmia, joista raportoitiin tietosuojatiimille sekä tietohallinnolle 27.1.2025. Tärkeimmät havainnot liittyivät sormenjälkiraportin laajuuteen ja haasteisiin tulkitä raporttia listattujen kysymysten avulla. Samoin pohdittiin, asetetaanko tarkastuksen tekijälle kohtuuttoman suuri vastuu tulkinnasta (virallinen tarkastusasiakirja tallennetaan CaseM järjestelmään).
- Lokitietojen tarkastuksen haasteiden katsottiin olevan niin merkittäviä, että toimiala ei ole välittänyt ohjetta ja tarkastusta lähijohtajille työksi. Terhun johdon päätös 4.2.2025, toimialajohtaja vie asian käsittelyyn hva joryyn.
- Terhun ohjelunnos tilinpäätöksen liitteenä, koskee vain Apottia

Tietosuojan vaikutustenarvioinnit

- Toimialalta on nimetty kolme erityisasiantuntijaa 2/2024 tietosuojayhteyshenkilöiksi. Tietosuojatiimi ei ole järjestänyt kokouksia tai koulutuksia vuoden 2024 aikana yhteyshenkilötoimintaan liittyen.
- Prosessi ei ole vielä kaikille tuttu.
- Prosessin omistajille eli vaikutusten arviointien vastuuhenkilöille asia saattaa olla myös vieras.
- Vaikutustenarvioinnit ovat työläitä, mutta tietohallinnon asiantuntijoiden avulla arviointeja on rajattu ja selkeytetty. Osassa arviointeja on kuitenkin esiintynyt niin suuria haasteita, että arvioinnit ovat jatkuneet kohtuuttoman pitkään, jääneet kesken ja hyväksymättä.
- Vaikutusten arviointien päivittämisen prosessi ei ole selkeä.
- Tietosuojan vaikutusten arvioinneissa tulisi lisätä mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä Helsingin ja muiden hyvinvointialueiden kanssa.

Tietosuojaselosteet

- Toimialalla ei ole tietoa kenelle mennyt kommentoitavaksi? Saatu tietosuojatiimiltä lisätietoa, että tulevat toimialoille kommentoille kerran vuodessa helmi-maaliskuussa.

- Tietosuojaselosteita on laadittu. Puuttuu kuitenkin tieto mistä järjestelmistä/palveluista seloste tulee olla. Toimiala kannattaa tietosuojatiimin ehdotusta: "Tietosuojasta suunnitelmana on esittää toimialoille, että tietosuojaselosteet toteutetaan jatkossa sote-palveluista siten, että on olemassa yksi tietosuojaseloste koskien potilasrekisteriä ja yksi tietosuojaseloste koskien sosiaalihuollon asiakasrekisteriä."
- Kaikki tietosuojaselosteet tulisi kääntää keskitetysti ruotsiksi ja englanniksi. Olisiko tämä rooli sopiva hallintopalveluille? Sairaalapalveluista esimerkki: Vainajalogistiikasta laadittu uusi seloste 2024. Käännetty ruotsiksi ja englanniksi.
- Toimiala ehdottaa, että vastuu tietosuojaselosteiden päivittämisestä ja ajan tasalla pitämisestä olisi hallintopalveluilla.

Tietosuojakoulutus

- Tietosuojakoulutus on osa palvelualueiden perehdytystä.
- Toimialalla pidetään koulutuksia tärkeinä, eikä tietoturvaloukkauksia ei ole juurikaan ilmennyt.

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos

Tietotilinpäätös 2024

Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen sekä asiakastietojen käytön ja luovutuksen valvonta

Pelastuslaitoksen ensihoidon potilastietojärjestelmänä toimii Merlot Medi järjestelmäkokonaisuus. Tarkemmat kuvaukset järjestelmän sovelluksista ja niiden toiminnallisuuksista pidetään ajan tasalla HUSin tietohallinnassa (HUS on järjestämisvastuussa ensihoidosta). Pelastuslaitos vastaa, että tietojärjestelmää käytettäessä sen henkilöstö toimii HUSin antamien ohjeiden mukaisesti. Järjestelmän rekisterinpitäjänä toimii HUS. HUS vastaa tietojärjestelmän tietoturvaratkaisuista- ja palveluista, ylläpidosta, tietoteknisestä tuesta ja valvontapalveluista.

Pelastuslaitoksella ei ole suoritettu muuta tietojen käytön valvontaa käytössä oleviin tietojärjestelmiin.

Tietosuojaan vaikutustenarvioinnit

Pelastuslaitoksella tietosuojaan yhteyshenkilön tehtävä on liitetty hallinnon erityisasiantuntijan tehtävään, jonka paikka on täyttämättä edellisen tehtävänhoitajan irtisanouduttua.

Pelastuslaitokselta on osallistuttu ainakin Spotillan, Merlot Palotarkastuksen ja pelastuslaitoksen tietoaan tietosuojaan vaikutustenarviointeihin. Hyötynä on ollut se, että tietojenkäsittelyn prosesseja on tarkasteltu aiempaa tarkemmin ja havaittujen riskien toteutumisen estämiseksi on voitu suunnitella toimenpiteitä. Myös PRONTOn ja Graniten osalta on mahdollisesti tehty vaikutustenarviointi, mutta tällä aikataululla ei koottua tietoa niistä ole saatu.

Tietosuojaan yhteyshenkilön puuttuessa kokonaiskuvaa siitä, mitkä asiat ovat vaikutustenarviointien perusteella kunnossa ja mitkä asiat eivät ole vaikutustenarviointien perusteella kunnossa, ei ole.

Tietosuojaselosteet

Ainakin osa tietosuojaselosteista on päivitetty vuonna 2024, esim. PRONTO ja Merlot Palotarkastus. Pelastuslaitoksen verkkosivuilta löytyy PRONTOn ja Merlot Palotarkastuksen tietosuojaselosteet. Henkilöstöä koskevien tietojen osalta on VAKEn yhteinen tietosuojaseloste, jossa on vedetty yhteen henkilöstöä koskeva tiedonkeruu eri järjestelmistä (kuten Nepton ja Numeron), tämä kattaa myös pelastuslaitoksen henkilöstöstä kerättävät tiedot. Valvontarekisterin tietosuojaseloste löytyy hyvinvointialueen ja pelastuslaitoksen verkkosivuilta. Mahdollisesti Merlot Palotarkastuksen osalta on tarve englanninkieliselle versiolle.

Koordinaatiovastuu asiasta pitäisi olla tietosuojaan yhteyshenkilöllä.

Tietosuojakoulutus

Pelastuslaitoksessa on käytössä oma koulutusjärjestelmä tietoturva- ja tietosuojakoulutuksille. Pelastuslaitoksella on käytössä Granite-järjestelmä, johon on luotu valtakunnallinen pelastustoimen tietoturva- ja tietosuojan koulutusmateriaali sekä tentti. Tämä korvaa VAKEn Navisec koulutuksen. Koulutus on pakollinen koko henkilöstölle ja esihenkilöt valvovat, seuraavat ja ottavat vastaan suoritetusta koulutuksesta saatavan todistuksen. Tietosuoja- ja tietoturvakoulutukset suoritetaan vuosittain ja koulutukset tulee olla suoritettuna aina kalenterivuoden loppuun mennessä. Koulutukset voi käydä läpi omaan tahtiin eli suorituksen voi tallentaa ja jatkaa myöhemmin siitä mihin jäi.

Uudet tulokkaat suorittavat tentin ennen tietokoneiden ja puhelimen luovutusta ja antavat tulevalle esihenkilölle todistuksen suoritetusta tietoturvatentistä. Uudet henkilöt suorittavat tentin omilla sähköpostiosoitteilla. Valinnan yhteydessä on ilmoitettava linkki.